

SIIPIRIKKO 1/98

Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

• kevätmuutto 1997

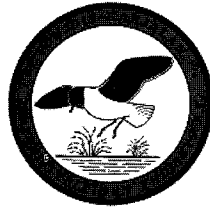
• kevätarktikaa Suomenlahdella

• Höylas1997

• mustakiuru

Siipirikko 1•1998 25 vsk.

Julkaisija: Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.
ISSN 0357-5705

PKLTY r.y.

Puheenjohtaja:

Ari Latja Jyväkuja 1 A, 80140 Joensuu
puh (013) 802 703

Varapuheenjohtaja:

Hannu Huuskonen Kaislarannantie 1 D 14,
80140 Joensuu puh (013) 803 995, työ (013) 2513 480
sähköposti hannu.huuskonen@joensuu.fi

Sihteeri:

Petri Palviainen Koulutie 2 A, 83150 Roukalahti
puh (013) 657 152

Rahastonhoitaja:

Timo Karkiainen Sepänkatu 4-6 C 13, 80110 Joensuu
sähköposti karkiaian@dlc.fi

Muut hallituksen jäsenet:

Ari Parviainen Näädänkatu 5 B 16, 80230 Joensuu
puh (013) 311 182
Pirjo Saramäki Lasimestarinkatu 7 C, 80160 Joensuu
puh (013) 896 394 sähköposti saramakip@hermes.ncp.fi
Pentti Zetterberg Nuotanperä 28 B 9, 80140 Joensuu
puh auto 049 - 170 210, työ (013) 2513 505
sähköposti pentti.zetterberg@joensuu.fi

Lehden toimituskunta:

Harri Kontkanen (vastaava toimittaja) Koulukatu 27 A 6,
80100 Joensuu puh (013) 120 376
Juhani Hyttinen Sorvarinkatu 6, 80160 Joensuu
puh (013) 821 482
Olli Günther (taitto) Noljaakankaa 50 A 11, 80140 Joensuu
puh (013) 225 614 sähköposti gunther@cc.joensuu.fi

Tilausasiat:

Lehti ilmestyy 4 kertaa vuodessa. Jäsenmaksun suuruus
v.1998 on 85 mk (opiskelijat 75 mk, perhejäsen 20 mk).
Jäsenmaksu (ei-perhejäsen) sisältää lehden. Siipirikon
tilausmaksu muille on 85 mk. Vanhat irtonumerot 5 mk,
edellisen vuoden irtonumerot 10 mk, 10-vuotisjuhlanumero
15 mk, 25-vuotisjuhlanumero 100 mk (PKLTY:n jäsenille
50 mk) + postikulut.

Yhdistyksen tili:

Merita 104030-308134/Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen
Yhdistys r.y./PL 119 80101 Joensuu
Tilille maksetaan jäsenmaksut, maksut irtonumeroista
yms. - ilmoita pankkisiirtolomakkeella viestinä, mitä olet
maksanut. Jäsenmaksua maksettaessa ilmoita viestissä
nimesi ja osoitteesi.

SISÄLLYSLUETTELO

- 4 Kevätmuutto 1997 Pohjois-Karjalassa
4 Petri Palviainen: Päämuutto
8 Markku Halonen: Petolinnut
12 Markku Halonen: Vaelluslinnut
13 Ari Parviainen: Isot linnut & arktika
- 16 Petri Palviainen:
Valokuvauskilpailun tulokset
- 18 Ari Latja:
Höytiäisen kanavan lintuasema 1997
- 21 Hannu Huuskonen:
Tiedonantoja – Taistelupari
- 22 Markku Halonen:
Kevätartikkia Suomenlahdella
- 26 Pentti Zetterberg:
Satunnaisvieraana: Suomen ensimmäinen mustakiuru 24.3.1989 Joensuun Linnunlahdella
Black Lark in Joensuu, eastern Finland 24.3.1989, first record for Scandinavia
- 28 Ari Latja:
BirdLife Suomi r.y.:n 25-vuotisjuhlaseminaari
- 30 Markku Halonen & Harri Kontkanen:
Optinenharha – osa 1

kansi: Vihervarpunen.
© Hannu Eskonen

Puheenjohtajan tervehdys

Aluksi tahdon kiittää luottamuksesta tultuani valituksi yhdistyksen puheenjohtajaksi tälle vuodelle. Edellisen kerran toimin yhdistyksen puheenjohtajana 1980-luvun puolivälissä.

Tuon ajan suuri saavutus oli lintuaseman perustaminen Höytiäisen kanavan suistoon. Sen jälkeen, varsinkin viime vuosina on paljon hyviä asioita tapahtunut yhdistyksen toiminnassa: Siipirikko on uudistunut edukseen (monien mielestä tosin paras uudistus olisi lehden nimen muuttaminen positiivisemmaksi), havaintojen keruu on tehostunut (mm. ATK:n hyödyntämisen myötä), on luotu Pohjois-Karjalan lintuverkko, johon lintumaailman tapahtumat saadaan lähes reaaliajassa jne. Eräs jo tuolloin pinnalla ollut ongelma on kuitenkin edelleen ajankohtainen: uusien, varsinkin nuorten jäsenten saaminen mukaan yhdistyksen toimintaan ei ole esimerkiksi edeltäjäni kiitettävistä ponnisteluista huolimatta onnistunut toivotulla tavalla, vaan yhdistyksen jäsenkunta ukkoutuu hyvää vauhtia. Nuorille on nykyään tarjolla yhä enemmän erilaisia harras-

tusmuotoja, joiden kanssa meidän harrastuksemme on kilpailtava. Ongelma tuntuu koskettavan laajemmaltikin lintuyhdistyksiä. Itselläni ei ole tässä ja nyt tarjota mitään patenttiratkaisua. Keski-Suomen lintutieteellinen yhdistys valittiin vuoden 1997 lintuyhdistykseksi perusteena mm. onnistunut nuoriso-toiminta. Pitäisiköhän kysyä neuvoa? Ehkäpä BirdLife Suomi voisi antaa hieman enemmän tukea yhdistyksille tässä asiassa? Hyvät neuvot ovat kalliit, mutta viime kädessä asia on ratkaistava paikallistasolla.

Nämä ovat järjestöongelmia, joiden korjaamiseksi pitää tehdä töitä, mutta jotka eivät saa peittää alleen oleellista: on taas kevät, tuo lintuharrastajan kulta-aika, jolloin jokainen päivä tuo uusia riemunaiheita. Kenelle se on peipon ensisäe lähimetsässä, kenelle kaukaa Aasian aroilta saapunut rariteetti. Itselleni se tarkoittaa heräämisiä aamuyöstä kiertämään lintuaseman pyydyksiä. Näitä riemunaiheita ei mikään voi meiltä ottaa pois, joten (Ilta)lypsyä lainatakseni) kaikesta huolimatta...

Hyvää kevään jatkoa! Oikein hyvää...!

Ari Latja, pj.

VALOKUVAUSKILPAILU

Vuodenvaihteeseen päättyneen valokuvauskilpailun raati työsään. Kuvia katselemassa vasemmalta lukien Jukka Nupponen (raadin puheenjohtaja), Timo Karkiainen ja äänioikeudeton katsoja sekä oikealla Juhani Hyttinen. Raadin työskentelystä ja kilpailun tuloksista tarkemmin sivuilla 16-17. Kilpailuun osallistuneita kuvia esittelen tämän lehden liitteenä olevassa laserväritulosteessa. Linnut-sarjan voittanut Hannu Eskonen kuvaama vihervarpunen on liitteen lisäksi myös lehden kansikuvalintuna.

Kevätmuutto 1997

Pohjois-Karjalassa

- päämuutto **Petri Palviainen**
- petolinnot **Markku Halonen**
- vaelluslinnut **Markku Halonen**
- isot linnut & arktika **Ari Parviainen**

PÄÄMUUTTO

Petri Palviainen

Johdanto

Viimeksi toivoin, että muuttokatsausten ulkoisesta tyylistä ja muusta kehittämisestä viriäisi keskustelua (kts. SR 4/97). Palautetta ei kuitenkaan toistaiseksi ole juuri kuulunut. Ehkä tästä voi vetää sen johtopäätöksen, että katsauksen kokojalle jää vapaus valita tyyliänsä ja tapansa. Sitä vastoin ajatus joidenkin lajien tarkemmasta huomioimisesta sai kannatusta. Niinpä päätettiin ottaa ehdotusten pohjalta kolme ns. projekttilajia, jotka tulevat saamaan erikoiskohdelun. Lajeiksi valittiin käenpiika (taantunut lähes koko Euroopassa; Suomessa lähes romahdusmaisesti), peltoisirkku (samoin kannat voimakkaassa laskussa) ja kottarainen (ehkä jo pahin aallonpoja ohitettu (?), mutta ainakaan meillä eivät summat ole lähelläkään menneiden aikojen tasoa). Näistä lajeista esitetään havaintoja enemmän (jopa kaikki), ja jatkossa niis-

tä on tarkoitus tehdä myös yhteenvetoja yms. aikaisemmilta vuosilta ja vuosikymmeniltä. *Toivottavaa olisikin, että havaintoja kyseisistä lajeista kerättäisiin ja ilmoiteltaisiin entistä intensiivisemmin eli jos mahdollista, niin kaikki havainnot muistiin ja sitten lomakkeille.*

Vesilinnut
(uikuista nokikanaan)

Härkälintu *Podiceps grisegena*
Suurimmat kertymät: 8.5. Lip Heponiemi 7p (VJ) ja 25.5. Kit Päätye 10p (PZ).

Silkkiuikku *P. cristatus*
Pääjoukot saapuivat ajallaan toukokuun alussa: 4.5. Kit Kiteenjärvi 120p (PZ) ja 8.5. Lip Heponiemi 113p (AP ym.). Mukava kertymä myös 14.5. Joe Linnunlahti 100p (AP ym.).

Mustakurkku-uikku *P. auritus*
Isoimmat potit: 6.5. Toh Peijonniemenlahti >10p + Vär Sääperi 2p (HKi), 10.5. Kit Kiteenjärvi 10p (VM) ja 27.5. Toh Peijonniemenlahti 11p (HKo, KLe).

Haapana *Anas penelope*
Massat kateissa vai pääsivätkö ne liivahtamaan ohi lintumiesten? Suurimmat potit 8.5. Kon Mönni 21m (MP),

9.5. Lie Niitty-Jamali 27♂8♀p (MT) ja 10.5. Juu Tiiliniemi 43p (HL).

Tavi *A. crecca*
Viimevuosien kaltaisia suuria massoja ei nyt näkynyt. Yksilörikkain päivä 1.5., jolloin Toh Valkeasuo 200p (PZ), Toh Peijonniemenlahti 70p (HKo ym.), Toh Tammalahti 100p (AP, KLi) ja Kit Kiteenlahti 75p (HKo, MH).

Sinisorsa *A. platyrhynchos*
Suurimmat summat: 24.4. Joe Karsikko 170p (TN), 27.4. Out Sysmäjärvi 250p (ML), 29.4. Toh Valkeasuo 160p (KLi ym.) ja 1.5. 240p sekä Toh Tohmajärvi, Rantakylä 150p (PZ).

Jouhisorsa *A. acuta*
Vähän ilmoituksia, joista mainittavimmat 1.5. Toh Valkeasuo 30p ja Tohmajärvi, Rantakylä 30p (PZ) sekä 8.5. Lip Heponiemi 24p (VJ).

Tukkasotka *Aythya fuligula*
Päämuuttopäivä selvästi 10.5. tienoilla, jolloin Kon Pitkäranta 60p (HM), Kit Muljula 60p (EV) ja Kit Päätye 320p (HKo, AP).

Punasotka *A. ferina*
Mainittavimpina 25.4. Kit Hyypii+Kiteenjärvi 14♂5♀p, 28.4. Kit Kiteenjärvi 20p (MH), 1.5. Toh Peijonniemenlahti 25p (HKo ym.), 9.5. 16♂9♀p Lie Lieksanjoki (AK) ja 10.5. Kit Päätye 30p (HKo, AP).

Telkkä *Bucephala clangula*
Kit Kiteenjärvi - Hyypii -alueella ivan kohtalaisesti 'niskannakkelijoita': 22.4. 190p (MH), 25.4. 215p (HKo ym.), 27.4. 155p ja 28.4. 250p (MH). Lisäksi 27.4. Kit Puhos 75p (MH), Joe Höyt.

kanava 60♂60♀p (AL), Out Sysmäjärvi 93p (ML), 4.5. Lip Heponiemi 110p (AP, HKo) ja vielä 25.5. Kit Päätye 120p (PZ). Vertailuksi 26.4. Lie Riikolanlampi 13♂10♀p (AK).

Uivelo *Mergus albellus*
Mukavasti havaintoja, joista parhaimmat: 4.5. Out Sysmäjärvi 13♂10♀p (HKo ym.), 6.5. Kit Päätyeenlahti - Kiteenjärvi - Hyypii 23♂22♀p (HKo, EV), Toh Peijonniemenlahti 12♂9♀p ja Vär Sääperi 2♂2♀p (HKi).

Tukkakoskelo *M. serrator*
Ei yleensä nähdä suurina kertyminä P-K:ssa, mutta nyt 14.5. Joe Linnunlahti ~50p (AP ym.) ja 15.5. peräti 140-150p (PZ, TN).

Isokoskelo *M. merganser*
Monesti syksyisin näyttävinä suurlöseinä, mutta keväisin massat vaatimattomampia. Nyt suurin yksittäinen kertymä 22.4. Kit Kiteenjärvi - Hyypii 50p (MH).

Nokikana *Fulica atra*
Suurimmat ilmoitetut: 27.4. Out Sysmäjärvi 17p (ML) ja 1.5. Toh Peijonniemenlahti 15p (HKo ym.).

Kahlaajat (töyhtöhyypästä suokukkoon)

Töyhtöhyypä *Vanellus vanellus*
Jo heti huhtikuun alkupäiviltä mukavaa muuttota: 2.4. Vär Sääperi 30m/kiert (HKo, AP, PH), 4.4. Vär Sääperi 85m+20p (AP, AV) ja Joe Rantakylä 48(8a) m (KLi). Tämän jälkeen kylmä ja huono muuttosää pidätteli hyyppeä etelämpänä parin viikon ajan, sillä seuraavan kerran hyyppeä oli enemältä liikkeellä huhtikuun lopulla ja toukokuun alkupuolella. Joe Rantakylästä seuraavanlainen sarja: 19.4. 71m, 21.4. 87m, 22.4. 30m ja 25.4. 61m (KLi ym.). Muualta: 16.4. Vär Niirala+Sääperi 34p+42p (HKi) ja Kit Kiteenlahti 28p (MH), 23.4. Vär Niirala+Sääperi 100p +30m, 100p (MH), 28.4. Juu keskusta 25m (HL), 29.4. Lie Lamminkylä 60p (MT), 1.5. Kit Kiteenlahti 110p (HKo, MH), 2.5. Juu keskusta - Vuokko 145(6a) p+m (HL) ja 4.5. Lip Ahonkylä 100p (AP, HKo).

Kapustarinta *Pluvialis apricaria*
Ei mikään massakevät "kapuloilla". Ei mikään massakevät "kapuloilla". Vär Sääperi+Niirala seuraavanlainen sarja: 28.4. 25m/p (KLi, PH), 1.5. 30p, 8.5. 50p, 10.5. 100p/m, 11.5. 150p+70p

Taulukko 2. Fenologisesti aikaisia ja mielenkiintoisia havaintoja keväällä 1997: kursivi = uusi saapumisennätys, alleviivaus = saapumisennätystä sivuava.

Haapana	2.4.	Joe Höyt.kanava	♂p	AL	ennätys	-2vrk
Sinisorsa	11.3.	Kit Kiteenjoki	2p	VM	ennätys	-5vrk
Hiirihaukka	9.3.	Kes Mäntyniemi	2m	HKo, AP, KLi	ennätys	-4vrk
Tuulihaukka	18.3.	Ilo Koivusuo	1p	PF	sivuava	±0vrk
Töyhtöhyypä	11.3.	Pyh Hammaslahti	4 W	JK	ennätys	-3vrk
Kapustarinta	4.4.	Vär Niirala	1p	AP	sivuava	±0vrk
Pikkusirri	14.5.	Joe Ukonlahti	1p	PZ	sivuava	±0vrk
Kihu.sp.	19.4.	Rää Kukkovaara	1tp m	HKi	ennätys	-22vrk
Kiuru	26.2.	Joe Kontiosuon jäteas.	1p	AV	ennätys	-11vrk
Lapinharakka	8.3.	Eno Rahkeenniemi	1p	S.Leppänen	ennätys	-4vrk
Mustarastas	12.3.	Pyh Hammaslahti	♂p	M.Kejonen		+3vrk
Kulorastas	n.3.4.	Lip	1	HPö	n.sivuava	±0vrk
Rytkertunen	17.5.	Vär Sääperi	1p	TP	ennätys	-11vrk
Rastaskertunen	18.5.	Out Sysmäjärvi	Ä1	J.Kinnunen	ennätys	-4vrk
Lapinuulintu	4.6.	Rää Haapasalmi	Ä1	MH	ennätys	-2vrk
Vihervarpunen	6.3.	Joe Noljakka	1p/kiert	HM		+3vrk

(HKi), 12.5. 90p+250p (HKo ym). Muualta: 12.5. Kit Kiteenlahti 135p (HKo ym.), 14.5. Lie Niitty-Jamali 56p (MT), 19.5. Lie Lamminkylä 100p ja 21.5. 200p (EL).

Pikkukuovi *Numerius phaeopus*
Ainoa suurempi kertymä 7.5. Vär Sääperi 30p (AP, HKo).

Isokuovi *N. arquata*
Paljon ilmoitettuja havaintoja. Suurimmat summat laskettiin värttilästä: 25.4. Vär Sääperi+Niirala 100p+60p (HKo ym.), 27.4. Vär alue yhteensä 238p (PZ), 1.5. Vär Sääperi+Niirala 300p+80p (HKi, KLi, AP) ja vielä 11.5. Vär Sääperi 80p (AP, KLi). Muuallekin käyränok-

kia riitti, vaikka yksilömäärät eivät näin komeita olleetkaan. Vertailuiksi havainnot 28.4. Juu keskusta 25p (HL) ja 29.4. Lie Lamminkylä 80p (EL).

Liro *Tringa glareola*
Mainittavimpina havainnot Juu Kaajanlammelta, jossa 13.5. >50p ja 17.5. >100p (HL).

Valkoviklo *T. nebularia*
Päämuutto toukokuun alkupuolella: 6.5. Vär Sääperi 100p (HKi), Kit Päätye+Kiteenjärvi+Hyypii 25p (HKo, EV), 7.5. Vär Sääperi+Uudenkylänlampi 60p+25p (AP, HKo), 8.5. Vär Sääperi 150p (PZ) ja Out Sysmäjärvi 50p (AP, HKo) ja 9.5. Lie Niitty-Jamali

Pohjoista kauneutta - uivelopariskunta. © Hannu Eskonen

Taulukko 1. Kevään säätila (keskiarvot) Joensuussa.

Joensuu	lämpötila °C		sademäärä mm	
	1997	poik.	1997	pros.
maaliskuu	-3,9	1,5	40,1	125
huhtikuu	-0,7	-1,5	45,9	131
toukokuu	7,0	-1,3	22,7	63

poik. = poikkeama ajanjakson 1961-1990 mitatusta keskiarvosta
pros. = prosentteja ajanjakson 1961-1990 mitatusta keskiarvosta

28.5. 5r (koonnut AL).

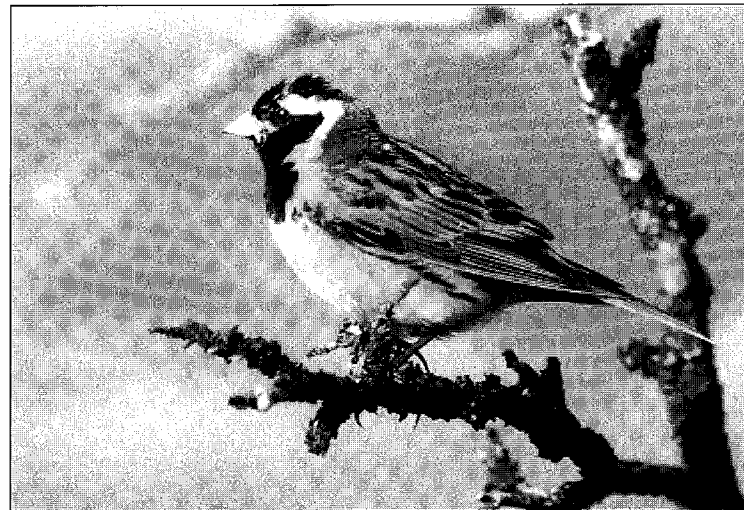
Peltosirkku *Emberiza hortulana*
Projektilajista kaikki havainnot: 10.5. Toh Valkeasuo Å2 (HKO,AP), 11.5. Kon Jakokoski 1p (MP), 11.5. Joe liksenniityt Å2 (HM), 12.5. Lip Roukalahti Å1 (PP), 14.5. Vär kk Å1 (HKi), 25.5. Juu Tuopanjoki Å1 (PM), 7.6. Kit Saramäki 1p (VM) ja 9.6. Toh Ristee õp (TP). Ilmoitukset vain yhdeksästä eri yksilöstä. Pistäkääpä jatkossa peltosirkkuhavainnotta enemmän paperille asti.

Lapinsirkku *Calcarius lapponicus*
 Vaihteeksi kunnan muuttosummia: 28.4. Vär Sääperi 26p (KLi,PH), 4.5. Lip Ahonkylä 400p+m (AP,HKO) ja 7.5. Vär Sääperi a50m+30p (HKO,AP).

Pulmunen *Plectrophenax nivalis*
 Kohtalaisesti havaintoja. Voimakkain muutto huhtikuun alussa, mutta parvia riitti myös loppukuulle: 4.4. Vär Sääperi 178m+80p (AP, AV), Pyh Mulo 65m/p (PZ) ja Joe Rantakylä 63(2a) m (KLi), 9.4. Joe Rantakylä 50m (TN), 13.4. Vär Uusikylä 63m/kiert (PZ), 13.4. Kit Puhos 59m (JaV), 16.4. Rää Haapasalmi a75m (MH) ja 28.4. Joe Rantakylä 51m (EV).

Peippo *Fringilla coelebs*
 Vain harvat harrastajat viitsivät laskea ja ilmoittaa peippomuuttoja. Muuttamien aktiivien suurimpia havaintoja: 22.4. Kit Hyypii+Hatunvaara 200kiert+250kiert, 23.4. Vär Sääperi 300m/kiert (MH) ja Kit Puhos 500p (JaV), 25.4. Rää Haapasalmi 500p (MH) ja 26.4. Joe Rantakylä 1 000m (KLi). Lisäksi 28.4. Kes Mäntyniemi ~1 500 kiert/m (sis. myös PL; MH) ja 2.5. Vär Uusikylä 2 000m (sis. myös PL; PZ).

Kottarainen *Sturnus vulgaris*
Projektilajista kaikki havainnot: 13.3. Kit kk 1p (VM), 17.3. Joe Kontiosuon jäteas. 1p (HPi), 31.3. Kes Mäntyniemi 1m+2m/kiert (HKO,AP,KLi), 1.4. Vär Uusikylä 1m (PZ), 2.4. Vär Sääperi 26p (AP, HKO,PH), 2.4. Kit Kiteenlahti 37p (VM), 3.4. Juu L-Vuokko 1p (H.Murto), 6.4. Joe Rantakylä 4m (MHu), 7.4. Joe Kontiosuon jäteas. 40p (TT), 7.4. Lie Riihivaara kaato-paikka 5p (AK), 9.4. Joe Kontiosuon jäteas. 8p (HM), 10.4. Joe Kontiosuon jäteas. 100p (takatalvikeskittymä; PZ), 10.4. Kit kaato-paikka 40-50p (VM), 11.4. Joe Kontiosuon jäteas. 40p (UP), 14.4. Kit Sopensuo 60p (HKi), 14.4. Lie Lampela 3p (JH), 16.4. Kit Kiteenlahti 3p (MH), 17.4. Pyh

Lapinsirkuilla havaittiin keväällä -97 ilahduttavan runsasta muuttoja. © Hannu Eskonen

Mulon pelot 5p (UP), 17.4. Out Sismäjärvi 1p (HLV), 19.4. Lie Pokronlampi 10p (MR), 23.4. Vär Sääperi 50p (MH), 27.4. Kit Kiteenlahti 35p (MH), 27.4. Lie Murtoranta 11p (AK), 28.4. Vär Niirala 60p (HKi), 28.4. Lie Kaupunginniemi 3p (MT), 29.4. Lip Riihilampi 2p (PP), 29.4. Juu Tuopanjoki 13p (PM), 30.4. Kon Lehmo 12p (HPi) ja 18.5. Toh Saario 2p (TP). Kottarainen on aina ollut pidetty ja seurattu laji, mikä näkyy myös ilmoitettujen havaintojen määrässä. Kovin suuria nuo yksilömäärät eivät silti ole, joten on varmasti paikallaan seurata tätäkin lajia jatkossa tarkemmin - muistakaa siis ilmoitella.

PEDOT

Markku Halonen

Petokevättä voisi kehua hyväksi. *Buteo*-määrät olivat edelliskevään luokkaa, ja maa- ja merikotkia sekä varpushaukkoja laskettiin lähes kaksinkertainen määrä. Myös kanahaukkoja, kalasääskiä ja suohaukkoja havaittiin selvästi edelliskevättä enemmän. Havaintoaktiivisuus oli hyvä ja parhaimmat seuranta-paikat olivat ahkerasti miehittyinä ison ja kirjavan joukon toimesta. Kesälahden Leveäkiven ilmasilta oli poikkeuksellisen ahkerasti tarkkailtavana koko huhtikuun ajan, mistä päivävuonon kantoa TI. Havaintonsa palautti noin 16 tahoa/henkilöä, mistä kaunis ja rohkea kiitos.

Mehiläishaukka *Pernis apivorus*
 Aikaisin ampaiahmatti ehätti 11.5. Vär Sääperiin (PZ). Ainoa kunnan päämuuttoon viittaava havainto tuli valkuposkien päämuuttopäivänä: 25.5. Kit Hatunvaara 10m (MH,PZ ym.).

Merikotka *Haliaeetus albicilla*
 Laattasiipi hengasi stajareiden iloksi käytännössä päivittäin aina maaliskuun lopulta lähes toukokuun puoleenväliin asti. Jo melkoisen "inflaation" kärsinyt laji. Jos havaintomäärät vielä kasvavat, ei kaikkia havaintoja ole enää tarpeellista luetella, sillä havaintolistasta tulee muuten liian pitkä. Nyt kalakalleja nähtiin ennätyskelliset 60 yksilöä (keväällä 1996 silloinen ennätys 36 yksilöä lähes tuplaantui), joista maaliskuussa 8, huhtikuussa 42 ja toukokuussa 10 lintua (taulukko 4). Vanhojen lintujen muutto huipentui 1. ja 4. Värtsilässä, missä kevään kotkista nähtiin yli kolmannes (23 lintua). Esiakuiset ja nuoret tulivat myöhemmin ja enemmän tiputtelemalla. Lintuja havaittiin keväällä paljon myös paikallisina.

Ruskosuohaukka

Circus aeruginosus

Ensimmäinen nähtiin vasta 21.4. Joe Hanhentiellä (TN). 25.4 oli jo pientä muutonpoikasta: Vär Sääperillä 1m,2p (HKO ym.) ja Hanhentiellä 2♀m (TN). Heti tämän jälkeen ruovikoiden raastajat tulivat kuin varkain suoraan pesimäpaikoilleen, eikä lintuja nähty muuttolennessä kuin niukasti. Paikallisina lintuja havaittiin sitäkin enemmän ja lähes kaikilla sopivilla lutakoilla (läänin

eteläosissa), ja esimerkiksi Sääperillä oli 28.4. (KLi,PH) ja 6.5. viisi ruovikkoleijaa (EV). Toukokuun alun soidin oli näyttävää ainakin Out Sismäjärvellä, missä paikalla oli kolme paria. Viimeinen muuttaja viipotti vielä 23.5. Joe Linnunlahdella: ♀ NW (HKO).

Sinisuohaukka *C. cyaneus*
 Ensimmäisenä ehätti koiras 8.4. Kit Päättyelle (JaV). Tämän jälkeen enemmän havaintoja tuli vasta 20. päivän jälkeen. Mitään kunnan muuttoja ei havaittu, vaan päivittäin nähtiin 1-2 lintua paikassaan lähinnä paikallisina aina pitkälti toukokuulle. Jotakin ku-

vaa päämuutosta saatiin: 25.4. Kes Leveäkivessä 3m (TI) ja Vär Sääperissä 3♂2♀m ja pari paikallista koirasta (HKO ym.). Parhaimmat muuttopäivät olivat 28.4. Vär Sääperi 5m,6p ja 29.4. 5m (KLi ym.)- samoina päivinä havaittiin myös Joe Rantakylän "kovimmat" muutot, molempina päivinä 3m (EV). Yleensä toukokuun alussa on alkanut viimeistään rytyistä, mutta nyt parhaimmaksi havainnoksi jäi 3.5. Vär kk-Patsolan 3♂p (HKi).

Kanahaukka *Accipiter gentilis*
 Kes Leveäkivessä ajalla 7.4-23.4. yhteensä 7m (TI). Mitään selkeämpää

kuvaa kähmyjen kanahaukkojen liikeistä ei saatu. Yksittäisiä lintuja näkyi huhtikuussa - toukokuun alussa joskus muutolla, mutta yleensä kiertävänä tai paikallisena - osa myös soidintamassa.

Varpushaukka *A. nisus*
 Kes Leveäkivessä muuttajia nähtiin 6.4. jälkeen lähes päivittäin, huippuna 26.4. 23m, 28.4. 10m (Mäntyniemesä 16m (MH)) ja 29.4. 32m (TI). Joe Rantakylän parhaat päivät olivat 19.4. 10m, 25.4. 8m illansuussa (KLi), 26.4. 18m, 28.4. 18m (10:n linnun parvi) ja 29.4. 12m (11:n linnun parvi) (EV ym.).

Taulukko 4. Kevään 1997 merikotkat

18.3.	Pol Viinijärvi	ad p		pilkkiaivannolla	Seppo Leskinen/PZ
18.3.	Kon Romppala, Riihikangas	ad p			PM
18.-25.3.	Kon Romppala, Koivuniemi	1-2 ad p			Timo Myyry, PM
19.3.	Kon Aavaranta	ad ENE			PM
25.3.	Rää Nieminen	ad kiert/m			JVe
26.3.	Joe Rantakylä	ad m			KLi
26.3.	Joe Lappeenrannantie	1m		ilm. sama kuin ed.	JP/PZ
31.3.	Kes Mäntyniemi	1 NNE		klo 13.40	AP,KLi,HKO
1.4.	Vär Räikönvaaran torni	10 (joista ainak. 5 ad)	N-NW	- uusi P-K:n päiväennätys!	PZ
2.4.	Vär Sääperi	ad N		klo 12.45	AP,PH,HKO
4.4.	Vär Niirala	1 ^{3-4kv} N		klo 10.30	AP,AV
4.4.	Vär Sääperi	4 ad N-NE		klo 13.15-15.30	AP,AV
7.4.	Joe Rantakylä	1 NNW		klo 14.22	KLi
11.4.	Rää Löttölä	juv/subad kiert/p			K.Väistö/MH
12.4.	Lip Liperinsalo	1 NW		klo 13.10	TN
13.4.	Vär Sääperi	1 ilm. ad N		klo 14.35	HKi, PZ ym.
15.4.	Ilo Koivusuo	1 ^{4kv} N		klo 15.10	HKO,PF
16.4.	Kes Leveäkivi	3m (1 N klo 14.30, juv/subad NE klo 15.30 ja subad NNE klo 16.50)			TI
19.4.	Kes Mäntyniemi	1 ^{2kv} N		klo 13.10	PH,AJ,HKO,JP
19.4.	Joe Rantakylä, Hanhentie	1 ^{3kv} N		klo 11.10 + subad SSW klo 16.00	TK,KLi, AV, TN
21.4.	Joe Rantakylä, Hanhentie	1 ^{2kv} NE		klo 12.30	TN
23.4.	Vär Sääperi	subad N		klo 11.30	MH,AJ,KN
23.4.	Kes Leveäkivi	1 N		klo 18.00	TI
24.4.	Vär Sääperi	1 ^{3kv} m + 1 ^{3kv} m↓			PH,KLe
24.4.	Joe Rantakylä	1m + 1 ^{3-4kv} N		klo 16.00	KLi ym.
25.4.	Vär Sääperi	1 ^{2-3kv} ↑N		klo 11.00, ilm. sama joka laskeutui ed. päivänä	PH, HKO, A.Wahlgren
25.4.	Joe Hanhentie	1 NE		klo 15.45	TN
27.4.	Kit Muljula	ad kiert/m		klo 12.40	MH
27.4.	Out Sismäjärvi	1 ^{3kv} kiert			PH
28.4.	Vär Sääperi	1m			PH, KLi
28.4.	Kon Jakokoski	1 NE		klo 14.50	MP
28.-29.4.	Ilo Koivusuo	1 ^{n.4kv} kiert			HKO, PF
29.4.	Out Sismäjärvi	1m/kiert			HLV
2.5.	Toh Peijonniemenlahti	1p			Airi Nevalainen
3.5.	Joe Multimäki	1 ^{4kv} m/kiert			HKO
3.5.	Eno Rahkeenniemi	1 ^{4kv} p			Rauno Keltanen
4.5.	Kon Pitkäranta	1 ^{n.3kv}			KLe, AJ
4.5.	Kon Pitkäranta	ad p saaliin kanssa			TT
8.5.	Vär Sääperi	subad NW		klo 17.25	PZ
8.5.	Ilo Patvinsuo	ad p			KLe
11.5.	Lip kk	1 ^{2kv} m			VJ
12.5.	Ilo Koivusuo	juv/subad			PF
12.5.	Toh Peijonniemenlahti	1 ^{3kv} p			HKO,PH,KLe

Höytiäisen kanavan lintuasema 1997

Ari Latja

YLEISTÄ

Laskeva suuntaus jatkui lintuasemalla edelleen vuonna 1997. Tämä johtui osaltaan miehitysvaikeuksista, mutta tänäkin vuonna myös lintujen vähyydestä. Koko kesä oli kaunis ja helteinen, mikä ei suosi pyyntiä lintujen liikkeessä normaalia vähemmän. Muualta tulneiden tietojen mukaan (muut asemat, sisämaan seurantapyynti) suuntaus oli kaikkialla samanlainen. Lisäksi vaellussyksy oli erittäin vauva ja talvilintupynti hajanaisista. Vakioverkkokausi toukokuun alkupuolelta kesäkuulle oli normaali, syyskauden miehitys takerteli lähinnä loppupäästä eli lokakuussa. Lähes kaikkia lajeja rengastettiin normaalia vähemmän, runsaimmista lajeista vain hernekerttu oli edes suunnilleen tavallisella tasolla.

Rengastusten kokonaismäärä (taulukko 1) jäi toisena vuonna peräkkäin aseman historian heikoimmaksi, vain 3165 rengastusta. Myös lajimäärä (69) jäi keskimääräistä alhaisemmaksi. Pyyntipäiviä oli kuitenkin lähes normaali määrä, kaikkiaan pyyntiä oli 127 päivänä (1985-95 keskimäärin 132). Vakioverkkopäivienkin määrä (91) oli vain viikkoa normaalia (98) alhaisempi. Talvilintupyntiä oli vain 9 päivänä (keskiarvo 23), sen sijaan poikasia ja emoja jahdattiin peräti 27 päivänä (keskiarvo 11). Taulukossa 2 on esitetty rengastajina toimineiden rengastus- ja kontrollimäärät sekä miehityspäivien määrä.

Edellissyksynä raivattu liete jyrstiin uudelleen elokuussa alueelle ilmestyneen kasvillisuuden poistamiseksi. Tämä auttoi niin, että mukavia määriä kahlaajia pysähtyi lietteelle ja niitä saatiin jonkin verran myös rengastettua.

Punarintarengastuksista valtaosa tapahtuu syksyllä. © Hannu Eskonen

Taulukko 1. Rengastukset 1997.

Laji	Kevät	Syysy	Yhteensä	Laji	Kevät	Syysy	Yhteensä
Varpushaukka	-	1	1	Ruokokerttunen	22	117	139
Kanahaukka	-	2	2	Viitakerttunen	-	3	3
Pikkutylli	-	1	1	*Kirjokerttu	1	-	1
Tylli	-	3	3	Hernekerttu	30	50	80
Pikkusirri	-	4	4	Pensaskerttu	17	5	22
Lapinsirri	-	2	2	Lehtokerttu	4	44	48
Kuovisirri	-	1	1	Mustapääkerttu	-	2	2
Isosirri	-	1	1	Idänuunilintu	1	-	1
Suosirri	-	9	9	*Taigauunilintu	-	2	2
Suokukko	-	28	28	Sirittäjä	1	2	3
Taivaanvuohi	-	6	6	Tiltalti	1	12	13
Valkoviklo	-	1	1	Pajulintu	358	702	1060
Liro	-	35	35	Hippiäinen	-	53	53
Metsäviklo	-	1	1	Harmaasiippo	1	2	3
Lehtopöllö	3	-	3	Kirjosieppo	9	27	36
Kehraaja	-	1	1	Pyrstötiainen	-	8	8
Käpytikka	4	3	7	Hömötiainen	2	81	83
*Valkoselkätikka	1	-	1	Kuusitiainen	-	72	72
Pikkutikka	-	1	1	Sinittiainen	10	241	251
Haarapääsky	-	1	1	Talittiainen	47	156	203
Metsäkirvinen	1	20	21	Puukiiپی	-	3	3
Niittykirvinen	14	11	25	Pikkulepinkäinen	5	3	8
Lapinkirvinen	-	3	3	Lapinharakka	-	1	1
Keltävästäräkki	5	17	22	Peippo	28	19	47
Västäräkki	6	49	55	Järripeippo	-	11	11
Peukaloinen	-	4	4	Vihervarpunen	2	132	134
Rautiainen	-	7	7	Urpainen	8	11	19
Punarinta	8	70	78	Tundraurpiainen	1	-	1
Sinirinta	16	22	38	Punavarvunen	1	6	7
Leppälintu	4	14	18	Punatulku	4	6	10
Pensastasku	1	6	7	Keltasirku	6	-	6
Kivitasu	-	1	1	Pohjansirku	-	4	4
Mustarastas	1	1	2	*Pikkusirku	-	1	1
Räkättirastas	24	18	42	Pajusirku	21	252	273
Laulurastas	3	5	8				
Punakylkirastas	77	40	117	Yhteensä	748	2417	3165

[* = ARK ei ole havaintoja vielä käsitelty]

Taulukko 2. Rengastajien käsittelemien lintujen määrät sekä miehityspäivät 1997.

Rengastaja	Rengastukset	Kontrollit	Päivät
Jouko Tiussa	1906	296	61
Ari Latja	978	138	55
Juha Miettinen	157	44	19
Markku Huttunen	124	7	22
Yhteensä	3165	485	128

TALVILINTUPYYNTI

Alkuvuosi oli varsin hiljainen. Toukokuuhun mennessä lintuja rengastettiin vain yhdeksänä päivänä saaliina kolmisenkymmentä rengastusta. Onnek-

si laatu korvasi määrän, sillä maaliskuun lopussa rengastettiin nuori valkoselkätikkakoiras. Tätä kirjoitettaessa alueella oleskelee taas valkoselkä, tällä kertaa nuori naaras. Milloinkahan paikalle sattuisivat molemmat

yhätkä, jolloin nähtäisiin kelpaako alue lajin pesintään. Muutaman urpaisen joukossa rengastettiin yksi tundraurpiainen. Syksyllä talviruokinnasta ja -pyynnistä luovuttiin kokonaan viime vuosien huonon tuloksen vuoksi.

KEVÄT

Vakioverkkopyynti alkoi 7.5. ja päättyi 3.6. Toukokuussa oli pyyntiä 24 ja kesäkuussa vain 2 päivänä. Tulos oli melko heikko, 700 rengastusta. Pajulinna (rengastuksia 359) kevätmuuton aikataulu oli normaali: rengastusten mediaani 22.5. oli täsmälleen sama kuin vuosina 1985-96 keskimäärin. Pajulinna sukupuoli voidaan melko suurella varmuudella määrittää siiven pituuden perusteella. Aseman aineistossa (4770 mittausta) kevätisten lintujen rajat näyttävät olevan alle 68 mm (naaraat) ja yli 69 mm (koiraat). Näin laskettuna vuosina 1985-96 koiraiden muuton mediaani on ollut keskimäärin 19.5. ja naaraiden 27.5. eli koiraat muuttavat keskimäärin runsasta viikkoa aikaisemmin kuin naaraat. Kevään 1997 luvut seuraavat näitä varsin tarkasti: koiraiden mediaani 18.5. ja naaraiden 27.5. Muiden lajien rengastusmäärät jäivät varsin vähäisiksi eikä muuton ajoittumisesta voi tehdä päätelmiä. Viimeisellä vakiopyyntikerralla 3.6. saatiin aseman toinen kirjokerttu sekä idänuunilintu.

Edellissyksynä raivattu liete houkutteli jonkun verran kahlaajia, joukossa ainakin kolme punajalkavikloa ja isosirri. 26.5. muutti 28 meriharakan parvi. Arktika jatkui kauas kesäkuun puolelle: 8.6. muutti leveäpyrstökihi* neljän merikihiin seurassa, 10.6. yksinäinen merikihi ja vielä 16.5. 65 Gavi-aa, joista valtaosa kaakkureita.

EMOT JA POIKASET

Rengastettujen pesä- ja maastopoikasten ja rengastettujen tai kontrolloitujen pesivien aikuisten määrät on esitetty taulukossa 3. Rastaiden rengastusmäärät kasvoivat edelleen rastastutkimuksen ansioista. Myös pönttölintujen, varsinkin talitiaisen poikasia rengastettiin mukavasti. Lehtopöllöparikunta tuottaa myös jatkuvasti poikasia maailmalle. Uusina pesäpoikaslajeina saatiin listaan pensastasku ja pensas-

Taulukko 3. Poikas- ja emorengastukset ja -kontrollit 1997.

Laji	Poikasia	Emoja	Yhteensä	Laji	Poikasia	Emoja	Yhteensä
Lehtopöllö	3	-	3	Hernekerttu	-	1	1
Metsäkirvinen	-	1	1	Pensaskerttu	4	1	5
Niitykirvinen	-	2	2	Lehtokerttu	4	2	6
Keltävästäräkki	5	-	5	Kirjosieppo	18	2	20
Västäräkki	3	2	5	Hömötiainen	-	1	1
Pensastasku	6	-	6	Sinitiaainen	10	2	12
Mustarastas	-	1	1	Talitiainen	60	9	69
Räkätirastas	20	3	23	Peippo	-	1	1
Punakylkirastas	68	29	97	Pajusirkku	2	8	10

Taulukko 4. Kontrollit asemalla ennen vuotta 1997 rengastetuista linnuista.

Laji	-91	-92	-93	-94	-95	-96	Yhteensä
Käpytikka	-	-	-	1	-	-	1
Pikkutikka	-	-	-	1	-	-	1
Punakylkirastas	-	-	-	-	1	4	5
Ruokokerttunen	-	-	-	-	-	5	5
Pajulintu	-	-	-	-	1	5	5
Talitiainen	-	-	-	-	6	9	15
Sinitiaainen	-	-	-	2	-	3	5
Hömötiainen	-	-	-	1	1	-	2
Peippo	-	-	-	-	-	1	1
Punatulkku	-	-	-	-	-	1	1
Keltasirkku	-	-	-	1	-	2	3
Pajusirkku	1	-	-	1	1	9	12

kerttu. Kultasirkun kohtalo huolestuttaa: alueella ei kesällä -97 ollut yhtään laulavaa koirasta.

SYKSY

Vakiopyynti alkoi 20.7 ja jatkui tiiviinä lokakuun alkupuolelle. Pyyntipäiviä kertyi heinäkuussa 8, elokuussa 21, syyskuussa 26, mutta lokakuussa vain 10. Valtalajin pajulinnun saalis oli runsas 700 rengastusta. Syksyn rengastusmäärä on ollut tätä pienempi vain kahdena vuonna aikaisemmin (-86 ja -96). Muuton ajoittuminen oli hieman normaalia myöhäisempi, rengastusten mediaani 22.8., kun vuosien 1984-96 aineistosta laskettu keskimääräinen mediaani on 18.8. Vanhojen lintujen osuus syksyn rengastuksissa oli peräti 9,8 %, kun se keskimäärin on ollut vain 4,5 %. Tämä näyttäisi osoittavan heikkoa pesimätulosta. Lähes kaikkia muitakin hyönteissyöjiä saatiin normaalia selvästi vähemmän, mm. ruokokerttusia vain runsas sata, lehto- ja hernekerttuja viitisenkymmentä, punarintoja 70. Tämä johtui ilmeisesti suurimmaksi osaksi elokuun loppuun asti kestäneistä helteisistä säästä, joiden johdosta linnut liikkuivat hyvin laiskasti.

Kaksi nuorta kanahaukkairasta toivat oman säväyksensä rengastuksiin. Toinen lensi 9.8. ikkunaan Joensuuun ja tuotiin yön tarkkailun jälkeen asemalle rengastettavaksi ja vapautettavaksi. Toinen saatiin 31.8. petoloukulla. Muita mukavia lajeja olivat aseman toinenkehräjä 12.8., taigauunilintu ja pikkusirkku 20.9. sekä toinen taigauunilintu 26.9.

Pyhäselän vesi laski helteiden ansiosta loppukesää kohti ja kahlaajia lepäili lietteellä parhaillaan satakunta. Niitä saatiin myös jonkun verran katiskoista. Heinäkuussa rengastettiin asemalle uutena lajina metsäviklo, joka ei ainakaan Höylasilla näköjään helposti katiskoihin eksy. Toinen uusi rengastuslaji oli elokuun lopussa saatu nuori isosirri. Kahlaajalistaa komistivat myös suo-, pikku-, lapin- ja kuovisirri (aseman toinen) tavallisempien lirojen, suokukkojen ja taivaanvuohien lisäksi. Jälleen voi vain esittää toiveen, että Pyhäselän pinta pysyisi alhaalla ja liete saataisiin pidettyä kunnossa, jolloin olisi toivoa kahlaajamäärien kasvusta edelleen.

KONTROLLIT JA LÖYDÖT

Heikko vuosi heijastui myös kontrolloitujen lintujen määriin. Edellisvu-

sina asemalla rengastetuista linnuista tehtiin vain 57 kontrollia (taulukko 4). Vuodelta 1991 saatiin yksi pajusirkku, muuten kontrollit ovat vuodelta 1994 tai sitä tuoreempia. 26.8. kontrolloitiin edellisenä päivänä Siilinjärven Raasiassa rengastettu suosirri. Ulkomaiset kontrollit saatiin Hollannissa rengastetusta mustarastaasta ja Ruotsissa rengastetusta sinitiaisesta. Syksyn kuusitiaisvaellus tuotti lajin toisen kaukolöydön: 18.9. rengastettu yksilö kontrolloitiin Valassaarilla 6.10. Ensimmäinen löytö oli Hangon lintuase-malta vuodelta 1991. Silloinkin kuusitiaisella oli melko voimakas vaellus, joten ainakin parhaina vaellusvuosina laji näyttää jatkavan vaellustaan Pohjois-Karjalasta etelä- ja länsirannikoille.

VAELLUSLINNUT

Vaelluslintusyksy oli jos mahdollista vielä heikompi kuin edellisvuonna. Tämä ei nytkään ollut pelkästään miehityksen puutteellisuudesta johtuvaa, vaikka lokakuussa olikin vain kymmenkunta pyyntipäivää. Vaelluslinnuista vain kuusitiaisella oli runsas ja sinitiaisella normaali vaellus. Muualla havaittu voimakas käpytikka-vaellus ei asemalla juuri näkynyt, syksyn aikana rengastettiin

vain kolme käpytikkaa. Pöllöjä ei saatu lainkaan.

Hippiäisen syksyn summa oli 53 rengastusta, jotka kertyivät syyskuun aikana tasaisesti muutaman linnun päivävauhtia. Pyrstötiaisia verkkoihin eksyi vain kahdeksan ja puukiipijöitä vain kolme. Aseman tunnuslajille hömötiaiselle syksy oli pohjanoteeraus: rengastuksissa jäätettiin ensimmäisen kerran alle sadan, kun vain 80 tinttiä rengastettiin. Kuusitiaisella sen sijaan oli voimakas vaellus. Vaikka tämä lajille tyypilliseen tapaan ei johtanutkaan huimiin rengastuslukuihin, oli rengastusten määrä 72 kuitenkin uusi ennätys. Paras päiväsumma oli 3.9. saatu 17 rengastusta.

TalitiAISilla oli vaisu syksy ja niitä rengastettiin vain 127. Rengastuksia kertyi tasaisesti pitkin syksyä ilman sen kummempia huippuja. Sinitiaisia saadaan vuodesta toiseen tasaisesti, tällä kertaa 226 rengastusta. Huippu oli normaaliin aikaan syyslokakuun vahteessa (29.-30.9. 54 rengastusta). Sinitiaainen oli nähtävästi ainoa laji, jonka rengastusmäärä kärsi lokakuun huonosta miehityksestä. Vihervarpusen 132 rengastuksesta suurin osa saatiin jo elo-syyskuun vaihteessa, 22.8.-2.9. 80 rengastusta. Urpiaisia rengastettiin vain kymmenkunta ja punatulkkuja vielä vähemmän.

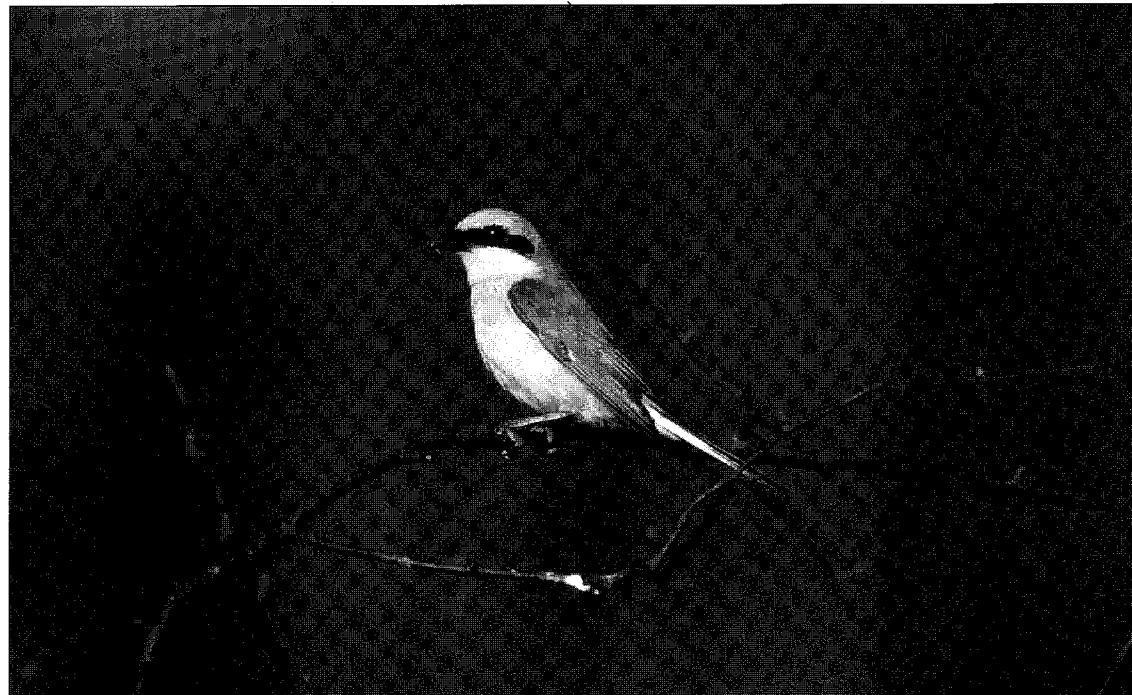
TIEDONANTOJA

Taistelupari

Hannu Huuskonen

Olin lauantai-iltapäivänä 14.2.1998 kävelyllä veljeni ja koirani kanssa Höytiäisen rannassa Kontiolahden kirkonkylässä. Kävelimme moottorikelkan uraa kohti Vierevänniemeä, kun huomasin noin 50 metrin päässä tumman mytyn maassa. Ajattelin aluksi, että joltakin kalastajalta on pudonnut reppu, mutta päästyämme hieman lähemmäksi huomasin mytyn liikkuvan. Pian erottui suuri pyöreä pää, joka kääntyi tuijottamaan meitä: lapinpöllö! Päästyämme noin 20 metrin päähän kävi ilmi, että pöllö ei ollutkaan yksin, vaan sen alla makasi selällään nuori kanahaukka. Molemmilla linnuilla oli tukeva ote toistensa rinnuksista. Lähestyttyämme vielä hiukan pöllö pääsi tilanteesta irti, hyppäsi lentoon ja hävisi puiden taakse. Haukka sen sijaan ei päässyt lentoon, vaan yritti paeta räpiköimällä hangessa. Otin linnun kiinni ja vein sen toipumaan yliopiston biologian laitokselle.

Kanahaukan tarkempi tutkimus viikonlopun jälkeen osoitti, että lintu oli loukannut taistelussa jalkansa. Oikean jalan sisävarpaan kynsi oli poikki ja vasemman jalan takavarvas oli kääntyneenä jalkapohjaa vasten. Aluksi haukka ei syönyt mitään, mutta muutaman päivän jälkeen linnun ruokahalu palasi (ruokalistalla mm. näätä, piisamia ja majavaa). Noin viikon hoidon jälkeen lintu alkoi käyttää jo voittunutta takavarvastaankin ja vajaan kolmen viikon kuluttua jalka oli palautunut täysin toimintakykyiseksi. Kanahaukka vapautettiin 7.3. rengastuksen jälkeen löytöpaikan läheisyyteen. Tilanteen syntymisestä voi esittää vain arvailuja, mutta luultavasti nälkäinen ja kokematon haukka on erehtynyt iskemään saaliiseen, joka onkin tarjonnut yllättävän kovan vastuksen.

Pikkulepinkäisiä rengastettiin kahdeksan Höylasin vuonna -97. © Hannu Eskonen

Kevätarktkaa Suomenlahdella

Markku Halonen

Meri oli vihdoin tyyntynyt viikon kestäneiden tulppaavien itätuulten jäljiltä. Nyt enää meren yllä leijailut sumupatja esti *Gavioiden* ja vesiäisten muutolle lähdön. Iskuryhmämme (MH, K.Kärkäinen, A.Varis ja K.Hildich) oli hakina Helsingin ja Porvoon välisen Isnäsin niemen kärjessä valmiina lähtemään perinteiselle arktikakeikalle (15.5.-19.5.1995) noin 20 kilometrin päässä avomerellä odottavaan Pernajan kunnan Hamnskäriin. Vuodesta toiseen epämääräistä ryysyläissakkiamme uskollisesti palvellut Bertel Ober oli vihdoin puuveneineen lähtövalmiina Käbbölen venesatamassa. Mieleton määrä evästä, teltoja, lepotuoleja, kumikkaita, kaukoputkia ja muuta retkirekvisiittia raahattiin autoista yhä syvemmälle vaipuvaan veneeseen. "Bellen" kaivosta nostimme muutaman kuutiollisen kirkkaan kylmää vettä muovikanistereissa mukaan otettavaksi. Kokonaisen viikon odottelun, satojen säätiedotusten, puhelinsoittojen ja hermopaineen jälkeen tunnelma oli korkealla sulavan veneemme lipuessa lähes tyyneellä merellä ohii niemenlahdissa uivien kyhmyjoutsenten ja kalliosaarilla makailevien haahkojen.

Vajaan tunnin sokkeloisessa saaristossa seilauksen jälkeen eteemme avautui suuri ja mahtava Suomenlahti koko komeudessaan. Avomerellä yleensä tuulee aina jonkin verran, mutta tällä kertaa oli nautittavan tyyntä. Mieleeni muistui takavuosien menomatkat, jolloin katsottiin hytin ikkunasta myrskyssä lentäviä ruokkeja, tai veneen edestä muutolle lähteviä tuhatpäisiä alliparvia. Saaren tuttua silhuettia lähestyessämme viimeiset su-

munripheet alkoivat haihtua ja heikko länsivire nostatti stajijuumetta. Vähän ennen rantautumista läksi suopöllö vaappumaan saarelta kohti mannerta lähes päätämme hipoen. Rantautuminen onnistui tyyneen sään ansiosta hyvin, ja kalliota vasten veneen keulaa pitäen Belle odotti kärsivällisesti meidän purkaessamme ketjussa tavaroita pitkin liukkaita kallioita ja kapeita veneenlaitoja. Bellen kurvatessa pois jäimme lähes oman onnemme varaan kännykät ainoana yhteytenä horisontissa siintävälle mantereelle.

Stajaus alkaa

Sumun jäljiltä saaressa tuntui olevan todella rajusti hyönteisyöjiä eli hysyjä, ja merelläkin alkoi tapahtua. Poikien kantaessa kamojaan saaren keski-

osaa peittävän metsän leiripaikalle, otin varaslähdön ja juoksin länsikärjen stajijukkulalle tutun muistomerkin, noin kolmimetrinen kivipaasin juurelle. Paasi on pystytetty erään sodanaikaisen saksalaisen sukellusveneen miehistön muistolle: vene katosi ja upposi marraskuisena myrsky-yönä Hamnskäristä lähdettyään.

Pesältä yllätetty kalalokki rupesi rääkymään oudolle vieraille. Kärjessä kahlailli komea kanadanhanhi, uusi saaren pinnani. Tuuli voimistui hetkessä kohtalaiseksi ja niinpä päätimme stajata saaren itärannan kallioiden suojissa. Ensimmäisten tuntien aikana meni pari tuhatta *Gaviaa*. Liikkeellä olivat myös nopeasti viuhkuvat tikunokkaiset punakuiirit, joita muutti itään jopa muutaman sadan linnun kokoisia parvia. Kuudentoista valkean pikkujoutsenen jono sai hännilleen

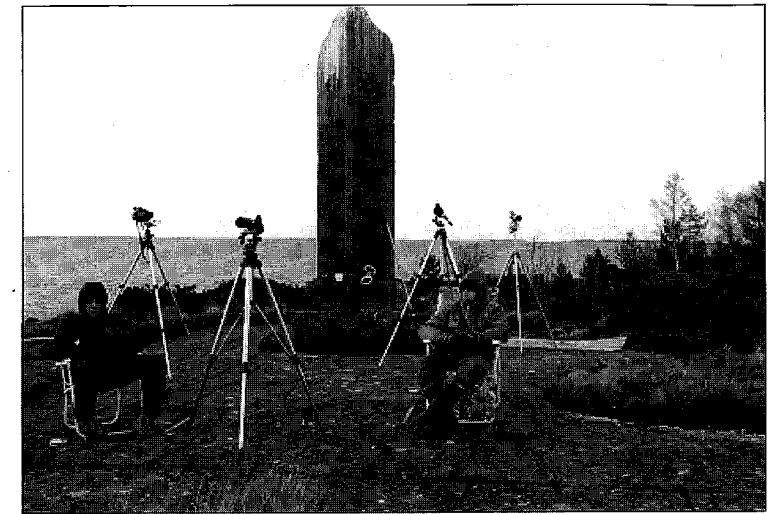

Leirintäalue metsikön siimeksessä. © Markku Halonen

merenpintaa nuolevan 26 allihaahan ruskomustavalkean ryppään.

Iltapäivällä muutto hiljensi, mutta pieniä parvia sepelhanhia ja yksittäisiä merikihuja tyrkki tasaiseen tahtiin. Porukka hajaantui kukin hommilleen, kuka teltoja pystyttämään, kuka hysyjä komppaamaan. Kompatessa oli katsottava mihin astui, sillä saari on paikka paikoin yhtä louhikkoa sodanaikaisine juoksuhautoineen ja bunkkereineen. Erään kallioon louhitun bunkkerin pohjalla oli vielä jäätä, ja siitä saimme eväille oivan "jääkaapin". Saaren (koko noin 300 x 500 metriä) keskellä kasvaa rehevä suopohjainen tervalepikko, jonka länsireunalla on pieni kuiva mäntyharjanne (leiripaikka). Lisäksi metsää kiertää välillä läpitunkematon pihlajakatajikko, joten hysyille riittää piilopaikkoja. Päivän kiertelyn ja käyttämisen perusteella arvioimme saarella olevan 200 pajulintua, 30 kirjosiappa, 20 leppälintua sekä useita muita hysylajeja, parhaimpina koiras pikkusieppo, satakieli sekä kaksi kiurua. Kehräjä herätettiin ilkeästi päiväunilta.

Iltastajii alkoi jo neljän maissa, jolloin vesiäismuutto yleensä vilkastuu. Valitettavasti vesiäisparvien katkeamaton putki meni iltamuutolle poikkeuksellisesti pinnassa ja kaukana merellä. Sadan valkopsokihanhen parvi haukahteli saaren vieritse useiden merikihujen ja yhden leveäpyrstökihin viuhdoessa vaahtopäiden yllä. Määritetyistä kihusta laitettiin ylös myös värimuoto. Ehdoton enemmistö niistä oli vaaleita, mutta täysin tummiakin näkyi silloin tällöin. Kaukaa kaakossa makaava mammuttimainen Suursaari jyhkeine jyrkänteineen ja vilkkuvine majakoineen peittyi vesiäisparvien kanssa keskisen Suomenlahden hämärtyvään iltaan. Tiukan ja puoli yhteentoista asti (vesiäismuutto oli kovimmillaan myöhään illalla) kestäneen ankaran tapituksen jälkeen vetäydyimme leiriin kipunoivan hiillosnuotion äärelle. Savunhajuisen kahvinjuonnin ja makkaransyönnin aikana selvisivät päivän luvut: *Gaviat* 3 140, vesilinnut 100 000, allihaahka 74, kuiiri + IK 1 130, hanhet 6 200 ja kihut 41. Tuttu kehääjä viuhkoi hämysti leirin ohii, mutta rukkanen ei tainnut olla tänä iltana vireessä. Aaltojen kohistessa ja lokkien kaklattaessa painuimme teltoihimme vartomaan seuraavaa kovaa muuttopäivää.

Valppaat stajarit saksalaisen sukellusveneen muistomerkin juurella. © Markku Halonen

16.5., vesiäispäivä

Arktikastajarin elämä on joskus raskasta: herätys aamuneljältä yönkohteassa teltassa ja "holotnan" välttämiseksi on lähdettävä suoraan stajaamaan. Vesiäisten pintamuutto jatkuu katkeamattomana meren puolella. Ollapa stajaamassa Tiiskerissä (majakaluoto vielä ulompana merellä), tuumimme yhteen ääneen. Kymmenen allihaahan sukkelat parvi huristi tyypilliseen tapansa saaren rantaa pitkin kohti itää. Pieniä hanhiparvia ja muutamia kihuja kirjattiin ylös vähän väliä. Kuuden jälkeen *Gavia*-muutto vähän piristyi ja koko ajan oli näkyvissä kuikkien komeita hajaparvia. Huolimatta varsin hyvästä säästä muutto oli silti varsin vaisua. Osa *Gavioista* lensi varmasti rannikon tuntumassa, meille liian kaukana tehokkaasta putkistajauksesta huolimatta. Meristajauksessa uudet ja valovoimaiset, 20-60 -kertaisella zoomilla varustetut putket ovat todella kova sana etenkin rarien määrittämisessä, tuumiskelin haikeana katsellessani vanhaan Miradoriin.

Aamun aikana tulivat saarella pesivät linnut tutuiksi. Kalalokit rauhoittuivat hautomaan vajaan kymmenen metrin päässä olevissa pesissä. Saaren etelälaidan rauhallisella kalliolla seisoi kymmeniä selkä- ja harmaalokkeja pesäpaikkojaan vartioimassa. Yhteensä saarella oli lokkeja noin 400 yksilöä, lapintiirojakin mukavat 150. Kähmy varis jaksoi

kykkiä metsänlaidassa munankeltuaiset mielessään. Stajipaikan viereisellä "Iaguunilla" tutki muutama "hemari" eli meriharakka, tylli ja karrikukko rantaan ajautuneita rakkoleiviä. Punajalkaviklot jaksoivat soidintaa lähes vuorokauden läpeensä. Ystävämme luotokirvinen viihdytti meitä laulullaan koko aamun. Seesteisellä avomerellä vesiäisten pintamuutto jatkuu terävänä lähes puolile päivin ja läpi pitkän ja kuuman "siesta-iltapäivänkin" aikana parvia lappoi vähän väliä: illaksi oli tulossa kaikesta päätellen hyvä muutto.

Yhtäkkiä lokit ja kahlaajat aloittivat mielettömän mekkalan. Nuori muuttohaukka koukkasi lintuja hätyyttelemässä. Iltapäivän ollessa hiljaisimmillaan pojat vetäytyivät telttaan kuorsaamaan, kun me puolestamme ihailimme Käkin kanssa 1 400 sepelhanhen pinnassa matelevaa "juunaa". Jatkuvasti vellovassa monikerroksisessa jonoparvessa kävi lakkamaton "protpotus" niiden ohittaessa saaren lähietäisyydeltä (sepelhanhet menevät Hamnskäriin todella hyvin). Huolimatta kovasta tihrustamisesta parvessa ei näkynyt stajarin himoitsemmaa punakaulahanhea, eikä vaaleavatsaista *hrota*-sepelhanhea. Aurinko paistoi siniseltä taivaalta ja lämmitti mukavasti kallionkupeita sekä metsän siimeksessä olevia, ketoneilikoiden valtaamia pieniä ahoja. Vaikka merituuli tuntui viileältä, oli horisontti täysin väreilyn kangastama; Viron rannikon ihmeelliset ja

Satunnaisvieraana

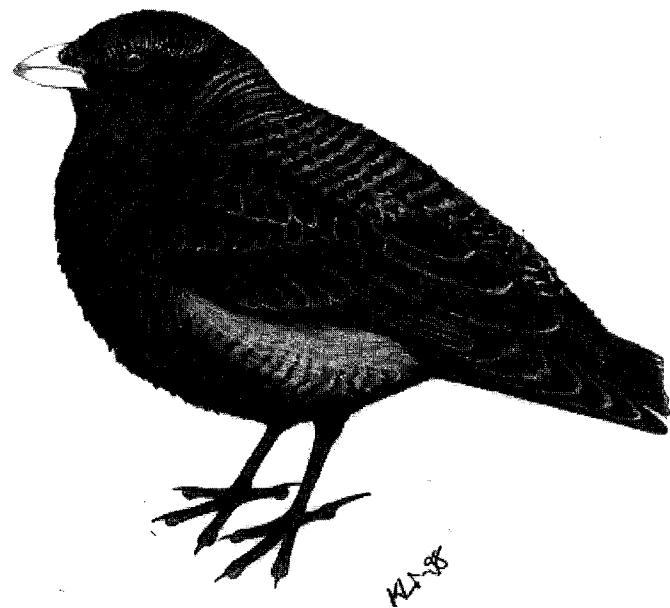
Suomen ensimmäinen mustakiuru *Melanocorypha yeltoniensis* 24.3.1989 Joensuun Linnunlahdella

Pentti Zetterberg

Tapahtuman raamit

24.3.1989 olimme vuoden ensimmäisellä keväisellä linturetkellä vaimoni Teijan kanssa Joensuun Linnunlahden täytemaa-alueella Pyhäselän rannassa. Keli oli leppoisa pilvipoutainen ja heikkotuulinen. Alueella oli monin paikoin laajoja pälviä, joissa 230 yksilön pulmusparvi pyrähтели, välillä pienemmiksi parviksi hajoten. Puolen tunnin komppaamisellakaan ei päivistä muuta tuntunut löytyvän, joten palasimme pois lähteäksemme täytemaa-alueen järvenpuoleiseen rantaan pysäköidylle autolle.

Olin jo astumassa autoon ja sulkemassa ovea, kun klo 13.15 näin puolittain sivusilmällä jonkin tumman linnun saapuvan matalalla pohjoisen suunnasta auton takana olevalle pälvälle. Ensimmäinen mielikuva oli IsoPikkuLintu. Laskeutuvaa lintua arvailin koon, ajankohdan ja siipien lehautuksen takia mustarastaaksi. Kun lintu huolekkaana tarkkaili laskeutumisen jälkeen ympäristöä, viihtä kottarainenkin alkukevään tummia IPL:ä seläavassa mielessäni ennen kiikarien silmille saamista. Vaimolle ehdinkin hihkaista kehotuksen nousta autosta katsomaan kevään ensimmäistä kottaraista! Mutta kun kiikarit oli viimein saatu silmille, suuntautui haku linnun muodon ja käyttäytymisen takia jo aivan muihin lajiryhmiin... Vain 30 metrin päähän autosta, avoimelle sulalle täytemaatasanteelle oli laskeutunut oudon näköinen yleisväreiltään musta, pitkäsiipinen pienväri rastaan tai kottaraisen kokoinen lintu, jonka ensitarkastelun perusteella määritin 'mustaksi kiuru-linnuksi'. En tuossa tohinassa muistanut tai tiennyt sellaista lajia kuin 'mustakiuru' olevan olmassakaan!

Niinpä Teija joutui klo 13.17 lähtemään rientäen etsimään lähintä puhelinta tehdäkseen pikaisen hälytyksen 'mustasta kiurusta'... Itse jäin tarkastelemaan lintua kaukoputkella leppoisasti lähietäisyydeltä (30 m) hyvässä valossa.

Jo kymmenen minuutin päästä linnun ensihavainnosta saapuivat vaimoni johdattamana puuskuttaen paikalle toisaalla Linnunlahdella satumalta retkeilleet joensuulaiset lintumiehet Jouni Pursiainen ja Petri Hottola. Pienellä tuurilla tiedonvälitys oli onnistunut tosi nopeasti jo esipiippari/kännykkä-aikakaudellakin! Saimme tarkastella kolmen kaukoputken voimalla lintua klo 13.45 asti, edelleen erinomaisissa olosuhteissa lähietäisyydeltä kun lintu ruokaili alkuperäisellä laskeutumispaikalla pulmusten seurassa. Myös lisävoimia lintua todistamaan saatiin kutsuttua paikalle. Juuri edellä mainitulla kel-

lonlyömällä, kun lintu oli noussut lentoon ja katosi kaakkoon lähimetsän taakse, saapuivat ensimmäiset hälytetyt ornitomaanikot paikalle. Vain muutamia ymmärryksiä sekunteja liian myöhään...

Yleiskuvaus

Seuraavaan Rariteettikomitealle lähetettyyn lomakkeeseen perustuvaan kuvaukseen on liitetty Jounin ja Petrin havaintoja ja näkemyksiä linnun tuntomerkeistä, aina nimimerkillä PH&JP varustettuna. Linnusta on julkaistu alkuperäispiirros vuoden 1989 ARK-katsauksen yhteydessä (Leivo & Pursiainen 1992). Oheinen piirros on Kari Lindblomin käsialaa ja se on laadittu allaolevan kuvauksen sekä alkuperäispiirrosten pohjalta.

Lintu oli pikkulinnuksi kookas ja muodoltaan pyöreä, selvästi (myö-

hemmissä etsinnöissä nähtyjä) tavalisia kiuruja vantterampi ja isompi. Kooltaan reilusti samassa pälvessä ruokailleita pulmusia (n. 100 yksilöä) suurempi ja korkeampi kyrryssäkin. Ruumis oli sekä edestä että takaa nähtynä leveä ja asento matalan 'lylertävä'. Linnun muodossa myös lyhytpyrstöisyys kiinnitti heti huomion. Pyrstö oli lyhyt ja tasakärkinen, linnun seistessä käsiskien kärjet ulottuivat hieman pyrstösulkien kärkiä pidemmälle. PH&JP: välillä lintu roikotti siipiään alhaalla, jolloin syntyi mustarastamainen vaikutelma. Linnun yleisväri oli selkeästi musta koko höyhenyksessä, mutta selkäpuoli oli valkeiden höyhenreunusten kirjoma siten, että selkäpuoli oli silmiinpistävä vaalea. Nokka oli vaalea ja vankka sekä tyvestä paksu (suhteellisen lyhyt ja tukeva).

Lintu ei maassa ollut erityisen arka. Ruokailu oli rauhallista mutta ahkeraa sulasta maasta poimiskelua. Kiuruille ominaisen liikkumistavan (nopeata juoksua hyvin matalana) totesin heti ensihavaintotilanteessa. PH&JP: ruokaili matalassa asennossa vatsa ruohoja viistäen, usein kuitenkin tähytellessä pystyasennossa pulmusista täysin poiketen (esim. hangella).

Paljaiden osien kuvaus

Nokka oli muodoltaan paksu, voimakas ja tylppäkärkinen. Nokan väri oli vaalea, luunvalkoinen ja kärjestä tumma ilman jyrkkää värirajaa. Kärjen lähellä oli huikan vaalean sinervää sävyä. Humman kärjen osuus oli noin viidesosa nokan koko pituudesta.

Silmä oli musta tai tumman ruskea, eikä juurikaan erottunut mustasta päästä. PH&JP: silmät näyttivät yleensä mustilta, mutta tietyssä valossa lähinnä ruskeilta.

Jalat olivat kokonaan mustat ja rakenteeltaan tukevat.

Höyhenyksen kuvaus

Pää, niska, kaula, rinta, vatsa, nilkka-höyhenet ja alaperä täysin puhtaan mustat. Tosin pääläen sivulla (vasemmalla puolella), silmän kohdalta taaksepäin niskaan kulki heikko vaa-

leanharmaa juovanaihio, joka oli muodostunut päänsivun mustien höyhenen vaaleista kärjistä. Piirre näkyi kaikissa asennoissa, kun ko. kohta oli näkyvässä. Toisella puolella päästä vastaavaa kuviota ei erotettu yrityksistä huolimatta; luultavasti höyhenen vaaleat kärjet olivat jo kuluneet pois. PH&JP: Siellä täällä päässä, varsinkin pääläellä, näkyi ruskehtavia höyheniä/höyhenen-tyviä linnun pöhristellessä niitä. Niskan alaosasta alkoivat kapeat vaaleanharmaat höyhenreunukset, jotka olivat aluksi harvassa, mutta selkeää kohden mentäessä aina vain tiheimässä.

Kupeiden höyhenet olivat mustat, leveästi vaaleanharmaareunaiset. Siten maassa nähtynä linnun kyljelle muodostui silmiinpistävä usean sentin pituinen, leveähkö vaaleampi vyöhyke. Ko. höyhenet peittivät pitkän ja tuuheina (heiluivat tuulessa) linnun kokoon taitetun siiven alareunaa (ks. piirros). Pyrstösulat lähes kokonaan mustat, tavallisesti piilossa pitkien siipien alla. Pyrstöä en nähty levitetynä, mutta ainakin joidenkin pyrstösulkien kärjissä selvä valkeahko reunus, jonka leveys oli ainakin 1 mm.

Yläselässä ja selän keskivaiheilla höyhenet mustat, leveästi vaaleanharmaareunaiset siten, että selkään muodostui selkeä, säännöllisissä riveissä oleva 'suomukuviointi'. Erityisesti taakapään tämä näkyi kauniina rivikuviolla. Keski- ja alaselässä sekä yläperässä höyhenet olivat kolmiväriset siten, että keskusta oli suurelta osin musta, ulkoreuna leveästi vaaleanharmaa ja niiden välissä vyöhyke vaalean hiekanruskeata. Tämä ruskea väri ei erottunut kovin selvästi, eikä sitä voitu todeta kaikista alueen höyhenistä. Höyhenen muodostama kuviointi ei ollut säännöllistä kuten yläselässä. Selkäpuolen kuviointi toi etäisesti mieleen jonkin sirrin, mutta myös pulmuseen. Höyhenen kulumisen tässä vaiheessa mustan osuus alaselän näkyvässä värityksessä oli varsin vähäinen. Selvä pääväri tällä alueella oli vaaleanharmaa.

Käsiskien ulkohöyryt ja kärki kokonaan kapealti (alle 1 mm) vaaleareunaiset. Tämä kapea vaalea reunus ei erottunut kauas ja voinee kulua nopeastikin pois. Kyynärsulat mustat, kape-

alti vaaleareunaiset kuten käsiskien, mutta sisähöydyden puolella vaalea reunus noin kaksi kertaa leveämpi kuin ulkoreunalla. Tertiaaleista en itse oikein saanut selvää, joten tässä kaksikon PH&JP kuvaus: (pääväriä ei kuvattu, mutta se oli ilmeisesti musta) ulkohöydyt kapealti vaaleanharmaareunaiset, kärjet vaihtelevan laajuudesta lähes valkeat, mikä ei yleensä näkynyt linnun ollessa sivuttaan. Suoraan takaa päin katsottuna muutamia kärjet huomattavan voimakkaasti valkeahkot. Käsiskien peitinhöyhenet mustat, hyvin kapeasti vaaleareunaiset, kuten myös alula. Isot peitinhöyhenet, kuten muutkin kyynärsulkien peitinhöyhenet, leveästi vaaleareunaiset.

Tarinan loppu eli lintu lennossa ja äänessä

Lintu lähti klo 13.45 ulkoiljoita pelästyneen pulmusparven mukana lentoon, kierteli puolisen minuuttia alueen yllä pulmusten mukana, erosi sitten parvesta ja katosi matkalennossa kaakkoon läheisen Hasanniemen taakse. Myös lennossa lintu oli selvästi pulmusia isompi, eikä oikein sopinut parven sekaan. Siiveniskut olivat lepattelevat, mutta ilmeisen vauhdikkaat. Selän vaaleus näkyi lennossakin satojen metrien päähän selvästi. Lintu oli lennossa varsin hämmästyttävän ja omintakeisen näköinen hyvin tumma isokokoinen pikkulintu, jolla pitkät ja leveät, ei teräväkärkiset siivet. Tämä korostuu vielä PH&JP kuvauksessa: huomattavan leveä kyynärsiipi, pitkät tertiaalit työntyivät huomattavasti kyynärsulkia pitemmälle. Käsisiipi kapea ja pitkä, mutta tylppäkärkinen, sillä pisimmät kolme käsiskien lähes yhtä pitkät. Siivet huomattavan pitkät, mitä pyrstön lyhyys vielä korosti. Mustan siiven alapinnalla peitinhöyhenet tummemmat kuin siipisulat.

Ääni, joka kuului muutaman keran linnun lähdettyä lentoon, oli hyvin kiurumainen, heleähkö, noin puolen sekunnin pituinen kaksiosainen 'dir-drlil'. Ääni meni tavallista kiurusta helposti!

Lintua etsittiin monen porukan voimin koko loppupäivä sopivilta Joensuun seudun paikoilta, mutta tuloksetta.

Mustakiurun esiintyminen

Joensuun mustakiuruhavainnosta Helsingin Sanomissa kirjoittaneen Lasse J. Laineen sanoin mustakiuru on 'Andalusian helmi, poika Kazakstanin aroilta' eli normaalit esiintymisalueet ovat Joensuusta muutamia tuhansia kilometrejä kaakkoon. Pesimäalueena on Kazakstan sekä eteläinen Venäjä ja laji on pääosin paikkalintu, mutta omaa myös nomadisia taipumuksia ja suorittaa joskus vaelluksia talven ankaruutta pakoon (Lewington ym. 1991). Euroopassa

laji oli tavattu ennen Joensuun havaintoa 15 kertaa, mutta näistä havainnoista seitsemän on 1800-luvulta tai vuosisadan vaihteesta ja lopuistakin useimmat Euroopan kaakkoisosista. Tämän havainnon jälkeen laji on havaittu Euroopassa kahdesti: jo 8.4. samana vuonna Jurmossa sekä toukokuun alussa 1993 Ruotsissa (Mitchell & Young 1997). Esim. Britanniassa lajia ei ole koskaan havaittu, joten eittämättä Linnunlahden mustakiuru oli harvinaisimpia Pohjois-Karjalassa kautta aikain tavattuja lintuja.

Summary: Black Lark *Melanocorypha yeltoniensis* in Joensuu, eastern Finland 24.3.1989, first record for Scandinavia.

In late March 1989 an adult male Black Lark was observed in Joensuu eastern Finland. It was feeding more than half an hour on unfrozen ground with a flock of Snow Buntings. The bird was very distinctive, wearing fresh winter plumage and showing broad pale fringes, especially in the back, concealing much of the black. Flight calls, which very closely resembled those of Skylark, were heard also. Black Lark has been recorded only a few times in Europe, many of the records being from 19th century. This was the first record for Finland and Scandinavia.

Kirjoittajan osoite/authors address: Nuotanperä 28 B 9, 80140 Joensuu FINLAND

BirdLife Suomi r.y.:n 25-vuotisjuhlaseminaari

21.-22.3. 98 järjestettiin BirdLife Suomi ry:n 25-vuotisjuhlaseminaari ja edustajiston juhlakokous Helsingin yliopiston eläinmuseon tiloissa. Lauantai-iltana oli ohjelmassa lisäksi BirdLife Suomi ry:n juhlavastaanotto sekä lintutaide-näyttelyn avajaiset. Taidenäyttelyssä oli mukana myös Pohjois-Karjalan oman pojan Matti Kapasen töitä.

Juhlaseminaarin aiheena oli Suomen linnuston pitkäaikaiset muutokset ja tulevaisuus. Risto A. Väisänen kertoi metsien ja soiden linnuston muutoksista 1940-luvulta nykypäivään linjalaskenta-aineiston pohjalta. Metsien runsaimmat lajit ovat ns. yleislintuja, jotka tulevat toimeen kaikenlaisissa, myös talousmetsissä. Jotkut lajit (esim. pajulintu ja metsäkivinen) ovat jopa hyötäneet metsien pirstoutumisesta. Myös monet lehti-

metsien lajit (sirittäjä, mustarastas, sinitiainen, mustapääkerttu) ovat runsastuneet. Muista yleisistä lajeista poiketen hömö- ja tyyhtötiainen sekä leppälintu ja tiltalti ovat selvästi taantuneet. Vanhojen metsien lajit ovat ryhmä, joka selvimmin on kärsinyt metsien talouskäytöstä. Niiden kanta on keskimäärin vähentynyt puoleen. Soiden linnustossa ei linjalaskentojen mukaan ole tapahtunut suuria muutoksia.

Myös Suomen peltolinnusto on muuttunut hyvin paljon. Juha Tiaisen mukaan 1930-luvulta 1980-luvun alkupuolelle useimmat lajit runsastuivat, mutta sen jälkeen ovat useat lajit ruvenneet taantumaan. Tyypillisiä tällaisia lajeja ovat olleet isokuovi, tyyhtöhyyppä, kottarainen ja peltosirkku. Peltopyy, tuulihaukka ja kivitasku

ovat muita esimerkkejä taantujista. Useimmat muutokset ovat selitettävissä maatalousympäristön muutoksilla. Karjalalouden voimakas väheneminen ja sen myötä laidunten häviäminen on vaikuttanut varsinkin kottaraisen kantoihin. Maatalouden yleinen väheneminen, maankäytön tehostuminen, kemikaalien käyttö ja muutokset viljelytavoissa ovat muita syitä maaseudun linnuston muutoksiin.

Timo Laine kertoi valkoselkätikan suojelutyöstä. Tärkeä virstanpylväs siinä oli lajin suojelusuunnitelman valmistuminen 1992. Käytännön suojelutoimisuositusten lisäksi suunnitelmassa on n. 200 kohteen luettelo potentiaalisista valkoselkämetsistä. Inventointi on vaatinut kymmenien harrastajien valtavan työpanoksen, jonka tärkeyttä Laine korosti. Suunnitelman

Kirjallisuus

- Leivo, M. & Pursiainen, J., 1992. Harvinaisuudet 1988-1990 Pohjois-Karjalassa - ARK:n come-back. - Siipirikko 19(1):3-25.
- Lewington, I., Alström, P. & Colston, P., 1991. A field guide to the rare birds of Britain and Europe. HarperCollins, 448 s.
- Mitchell, D. & Young, S., 1997. Photographic handbook of the rare birds of Britain and Europe. New Holland Publishers Ltd, 176 s.

valmistumisen jälkeen seurantaa on jatkettu pienemmällä ryhmällä. Neljä vuotta sitten valkoselkätikan kanta oli aallonpohjassa, josta se on hieman elpynyt nykyiseen noin 30 pariin.

Pentti Linkola on kerännyt aineistoa linnuston muutoksista omassa asuinympäristössään Hämeessä vuodesta 1948 lähtien. Tänä aikana alueelta on hävinnyt 20 lajia lajia (mm. kuhankeittäjä, peltosirkku, leppälintu, käenpiika, käki, tuulihaukka ja peltopyy) ja selvästi vähentynyt yli 20 lajia (esim. tiltalti, varpunen, puukiiپیی, kiuru, kottarainen, useimmat tiaiset, pensastasku, tavi, kuovi, naurulokki ja pyy). Samaan aikaan runsastuneita lajeja oli 19 (mm. harakka, viherpeippo, sinitiainen, mustarastas, rautiainen, telkkä, koskelot ja härkälintu). Kokonaan uusia lajeja ovat mm. luh-takerттunen, ruskosuohaukka, kaulushaikara ja kyhmyjoutsen. Linkolan mielestä yksi tärkeä lajin taantumiseen vaikuttava seikka, johon ei ole kiinnitetty tarpeeksi huomiota, on useiden lajien huono pesimätulos.

Pentti Rauhalan puolestaan on seurannut Kemini-Tornion seudun linnustoa 40 vuoden ajan. Tänä aikana vähentyneitä ja runsastuneita lajeja on ollut suunnilleen yhtä paljon. Vähentyneet ovat mm. lapasotka, sääksi, riekkö, tylli, lapinsirri, naurulokki (1990-luvulla), selkälokki, käki, käenpiika, pohjantikka, kiuru, leppälintu, tiltalti (jopa 70 %!), tyyhtötiainen, puukiiپیی, kottarainen ja peltosirkku. Räyskä ja ruokki ovat kokonaan hävinneet. Runsastuneet sen sijaan ovat mm. joutsen, merihanhi, telkkä, ruskosuohaukka, pikkulokki, harmaalokki, rautiainen, mustarastas, ruokokertunen, sinitiainen, pikkubarpunen ja viherpeippo. Suurin osa muutoksista johtuu Rauhalan mukaan ihmisen toimista: metsien hakkuista, maatalouden muutoksista, turvetuotannosta, vesien rehevöitymisestä jne. Myös metsästyksellä on hänen mukaansa suuri merkitys tiettyjen lajien kannoille. Mustalintu ja pilkkasiipi eivät pysty lisäämään kantaansa metsästyspaineen vuoksi. Myös rauhoitettujen lajien voivat kärsiä metsästyksestä. Kun eräs suoalue rauhoitettiin metsästykseltä, nousi suolla pesivien kaakkureiden määrä kuudesta parista seitsemään-toista viidessä vuodessa.

Heikki Seppänen kertoi Kuusamon linnustossa 1900-luvun tapahtuneista

muutoksista. Kuusamon pinnarallin ansiosta harvalukuiset lajit on havaittu entistä tarkemmin ja joka vuosi ralli on tuottanut kunnalle uusia lajeja. Laajempien muutosten havaitseminen vaatii tietenkin linnuston tarkempaa seuraamista. Kokonaan Kuusamon linnustosta ovat hävinneet muuttohaukka ja peltopyy. Myös kottarainen on hyvin lähellä kadota pesimälajistosta (1-2 paria/vuosi). Eniten vähentyneitä (yli 15 % kannasta) pesimälajeja ovat mm. kaakkuri, metso, riekkö, mustalintu, pilkkasiipi, pikkutikka, palokärki ja peltosirkku. Tällä vuosisadalla ilmestyneitä uusia pesimälajeja ovat esim. naurulokki, ruokokertunen, pikkusirkku, viherpeippo, pikkulokki ja vesipääsky. Eniten runsastuneiden (yli 15 %) vanhojen pesimälajien joukossa ovat mm. joutsen, sinisuohaukka, kalatiira, harmaalokki, kuovi, punarinta, rautiainen, hippiainen ja punavarpunen.

Seminaarin lopuksi kokoontui Suomen linnuston tulevaisuutta pohtimaan paneeli, johon oli kutsuttu asiantuntijoita keskustelemaan aiheesta. Dick Forsmanin mielestä petolinnuilla menee Suomessa kohtuullisen hyvin, mutta päinvastaisiakin esimerkkejä on: tuuli- ja muuttohaukkakannat eivät ole vielä toipuneet odotevasti, ruskosuohaukka on lähes hävinnyt etelärannikolta vaikka runsastuu edelleen muualla, kanahaukan vaatimat vanhat metsät hupenevat jne. Forsman korosti myös linnun koko elinkierron tuntemista ja sen myötä maamme rajojen ulkopuolelta tulevien uhkien tunnistamista ja korjaamista. Markku Mikkola-Roosin mielestä suojeluohjelmat eivät kaikilta osin toteudu toivotulla tavalla. Vanhojen metsien pinta-ala Etelä-Suomessa on liian pieni (varsinkin kun mm. Pohjois-Karjalan ehdotetuista vanhan metsän alueista osa jää suojelun ulkopuolelle), lintuvesiohjelman toteutuminen on hidasta eikä siihen ole hyväksytyt kivennäismaita kohteiden rannoilta, jolloin niittyajasto kärsii jne. Suvi Raivion mukaan talousmetsien käsittely ratkaisee pitkälti metsälinnuston tulevaisuuden. Viime vuosina tehdyt luonnonsuojelulliset parannukset metsien käsittelyssä vaikuttavat kuitenkin vasta pitkän ajan kuluessa. Juhani Rinne kertoi kasvihuoneilmiön vaikutuksista tulevaan ilmastoon ja sitä kautta linnustoon.

Mikäli ilmaston lämpeneminen tapahtuu ennustetulla tavalla tietää se muutoksia esim. Suomen metsissä: kuusi ja mänty vetäytyvät pohjoiseen ja lehtimetsät valtaavat suurimman osan maasta. Myös lintujen muuttoreitit ja talvehtimisalueet tulevat muuttumaan. Professori Rauno Tenovuo on myös havainnut linnuston muutokset omassa ympäristössään: Kustavissa pitkäällä aikavälillä 2/3 lajeista on vähentynyt tai kadonnut. Keskustelussa lanseerattiin uusi käsite Etelä-Suomen pahoinvointi, mikä näkyy niin, että useilla lajeilla kannat ovat Etelä-Suomessa laskussa kun ne muualla pysyvät ennallaan tai kasvavat. Yleisön joukosta esitettiin (mm. Pentti Koskimies, Esko Joutsamo ja Pentti Linkola), että tutkimuksia ja tietoa linnuston muutoksista alkaa olla tarpeeksi ja olisi tekojen aika. Pentti Linkolan mielestä asia on yksinkertainen: mitä paremmin ihminen voi, sitä huonommin linnut ja muu luonto.

BirdLife Suomi ry:n edustajiston juhlakokous pidettiin sunnuntaina. Kokouksen aluksi jaettiin huomionosoituksia ansiotuneille jäsenille. Kultaisen ansiomerkin saivat Rauno Tenovuo, Leo Lehtonen, Lasse J. Laine, Petteri Kalinainen, Jouko Pihlainen, Martti Lagerström ja Jaakko Syrjänen. Hopeisen ansiomerkin saivat mm. Dick Forsman, Hannu Hautala, Juhani Lokki, Veikko Neuvonen ja Pentti Salolainen. Vuoden lintuyhdistys 1997 on Keski-Suomen lintutieteellinen yhdistys. Huomionosoitusten jälkeen siirryttiin vakavampiin asioihin. Yhdistyksen tilinpäätös vuodelle 1997 näytti 155 000 mk tappiota. Tappiot johtuivat lähinnä Linnut-lehden levikin odotettua hitaammasta kasvusta, Linnut- ja Tiira-lehtien ilmoitustuottojen vähydestä ja muunkin varainhankinnan heikosta tuotosta. Tappiot toivottiin voitavan korjata säästöillä lehtien julkaisemisessa (mm. Linnut ehkä kaksoisnumero, Tiira yksi numero vähemmän) ja ilmoitustuottojen lisäämisellä (yhdistys on tehnyt sopimuksen uuden, ammattimaisen ilmoitushankkijan kanssa), toimiston säästöillä sekä kaikkinaisella varainhankinnan parantamisella. Hurjista luvuista huolimatta yhdistys ei ole menossa konkurssiin, mutta tietenkin pitemmän päälle talous on saatava tasapainoon.

OPTINENHARHA – Osa I

Valokuvottaja Markku Halonen & Ornitonon-optikko Harri Kontkanen

Tämä uusi palsta on toimitettu huumorin pilke linssikulmassa tosikoille ja veitikoille. Palstalla paneudumme monelle lintuharrastajalle vakavaan asiaan, optikkaan, vekkulimaisin ottein. Esittelemme kuvitteellisia optiikkauutuuksia kaikella asiantuntemattomuudellamme - ja eikun "asiaan".

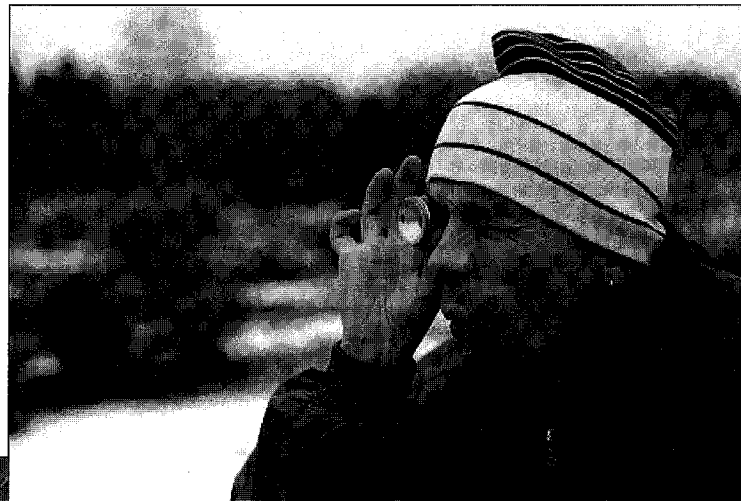
Testissä Varowskin Tuohivirsumalli DLEU 2000

Vuosituhannen vaihteessa Karjalan markkinoille ilmestyy Varowskilta entistä valovoimaisempi malli. "Tuuthausenin" valovoimaisuus perustuu sen upouuteen muotoiluun, jossa yhdistyy dualistisesti sekä karjalainen kulttuuri, että metsätalous. Putken optiset ominaisuudet tulevat vertailussa parhaiten esille täysin pimeässä: tällöin "Tuuthausenilla" näkee yhtä hyvin kuin millä tahansa muullakin putkella! Erikoisuutena DLEU "Tuuthausenissa" on kätevä kantokahva. Putken parhaat puolet ovat sen keveys ja huokea markkinahinta. Putkea on saatavana pian irtopainohintaan hyvin varustetuilta Helpo-Heikeiltä Joensuun torilta sekä huhupuheiden mukaan Rovaniemen markkinoilta. Myös Kuopin torilla ollaan kiinnostuneita asiasta. Kouluarvosana "Seven up"!

Testissä Varowskin monokulaari EYE 007

Sai testissä kouluarvosanaksi täyden kymmin. Uskomattoman pieni koko ja keveys eivät ole vähentäneet yhtään monokulaarin optisesti hurjia ominaisuuksia. Monokulaarin erikoisuutena on myös Zuumi nollasta sataan. Monokulaarin valovoimaisuus on lisäksi hämmästyttävä: kuva on terävä niin

hämärässä kuin kirkkaassa päivänpaisteessakin. Monokulaarin piirtokyky kuvastaa hyvin testiryhmämme jäsenen havainto, että hän pystyi laskemaan harakan varpaat viiden kilometrin päästä. Monokulaari soveltuu parhaiten nollanollaseiska salapoliisiornitologien käyttöön, mutta miksi ei myös jokapaikan ornitologin povitaskuun. Monokulaarin ainoana huonona puolenä on sen pankkitilin ylittävä hinta.

Kuvassa testiryhmämme kriittinen jäsen ihmettelee Varowskin monokkelin hurjaa piirtokykyä.

Kuvassa testiryhmämme kriittinen jäsen arvioimassa Varowskin DLEU 2000 kaukoputken optisia ominaisuuksia. Hämmästyttä herättää eräistä kiikareistakin tuttu ns. "pullonpohjaefekti".

Lisäyksiä aikaisempiin Siipirikon numeroihin :

SR 3/97

s.27-28 olevassa kuvauksessa ennätysellisestä hanhimuutosta 12.10.-95 Kiteen Hatunvaarassa ei korostettu sitä, että Värtsilässä nähtiin täysin samojen "hanhiputkien" muutto!

SR 4/97

Syysmuuttokatsaus

s.6&7 **Pikkulepinkäinen** myöhäisin havainto syksyiltä -96 on 2.9. Joe-Kon liksenniitty 3p (KLi,AP).

Talvilintukatsaus

s.25 **Hiirihaukka** 22.12.-96 Lip Kumpulassa pihapiiriin tullut heikkokuntoinen yksilö kuoli pian huostaanoton jälkeen ja se on nykyisin Joensuun yliopiston pakastimessa!

s.26 **Jänkäkurppa** 26.1.-5.2. Joe Utra; aiemmin ilmoitetun havainnoijan (KLi) lisäksi näkijöinä LL&JRu

s.27 **Västäräkki** 14.12. Lip Kaatamossa poikkeuksellisen myöhään viipynyt västäräkki vieraili navetan sisätiloissa saalistamassa hyönteisiä ja istuskeli välillä lehmien selässä. Västäräkki vieraili myös navetan lantatunkiolla sekä löytöpaikan lähellä sijaitsevan naapuritalon pihapiirissä. Linnun myöhemmistä vaiheista ei ole tietoa.

s.27 **Koskikara**: maininta "...kaksi paluumuuttajaa havaittiin jo lokakuussa" on harhaanjohtava, koska karojen talvehtiva kanta saapuu säännönmukaisesti lokakuun jälkipuoliskolta alkaen etelärannikkoa myöten.

s.30 **Peippo I** -97 Joe Kettuvaara, Sukkulatie 3 talvehtivaa, joista kahdella jaloissa sienikasvain (Pirkko Tarnanen/ilm. JT).

Siipirikko Vol. 24 1997

1/1997

<i>Petri Palviainen, Ari Parviainen, Harri Kontkanen</i> : Kevätmuutto 1996 Pohjois-Karjalassa	2
<i>Ari Parviainen</i> : Ennätysellinen nokkavarpuksen esiintyminen Pohjois-Karjalassa talvella ja keväällä 1995/96	16
<i>Harri Kontkanen</i> : DIRTY BIRDING – eli Karjalan karpaasit Intiassa	18
<i>Markku Halonen</i> : Läntinen Viro – arktikastajarin unelma	27
<i>Hannu Kivivuori</i> : Valfridin tarina	30
<i>Markku Halonen</i> : Mitä nyt???	31

2/1997

<i>Ari Latja</i> : Höytiäisen kanavan lintuasema 1996	3
<i>Markku Halonen</i> : Kevätsiilaus	9
<i>Hannu Lehtoranta</i> : Pöllöjen pesintä Pohjois-Karjalassa 1996	14
<i>Mika Sipura ja Jussi Aho</i> : Käestä ja käen piiosta – tositarkoituksella	21
<i>Markku Halonen</i> : Yölaulajat 1996 Pohjois-Karjalassa	25
<i>Markku Halonen</i> : Mitä nyt???	28
Viimeaikaisia havaintoja	30

3/1997

<i>Jouni Pursiainen ja Pentti Zetterberg</i> : Harvinaisuudet ja vähälukuiset lajit Pohjois-Karjalassa 1995	3
<i>Harri Kontkanen</i> : Aavikon tuulahdus	14
<i>Hannu Lehtoranta</i> : Päiväpetolintujen pesintä Pohjois-Karjalassa 1996	16
<i>Jouko Mynttinen</i> : Tiedonantoja – Kanahaukka uimamaisterina	20
<i>Markku Halonen</i> : No Problem! – eli retkellä faaraoiden maassa	21
<i>Markku Halonen</i> : Hyperjenka 12.10.1995	27
Viimeaikaisia havaintoja	30

4/1997

<i>Petri Palviainen, Harri Kontkanen, Markku Halonen, Kari Lindblom</i> : Syysmuutto 1996 Pohjois-Karjalassa	3
<i>Harri Kontkanen</i> : Talvilinnut 1996/97 Pohjois-Karjalassa	24
Viimeaikaisia havaintoja	32

Korjauksia aikaisempiin Siipirikon numeroihin:

SR 3/97

ARK-katsaus

s.7 **Räyskä**havainnossa 2.5.-95 Joe Linnunlahdella oli toinen havainnoija väärin; PP:n tilalla tulisi olla MH.

SR 4/97

Talvikatsaus

s.29 **Isolepinkäinen** 18.12.-96 Kon Jakokoski 1p (MP) tulisi olla 18.2.-97

s.29 **Varis** 15.2. Joe Rantakylästä mainittu 980 variksen parvi ei ole parvi, vaan klo 16-17 välillä iltalennolla olleiden raakkujen yhteismäärä.

Siipirikon katsauksissa käytettävät lyhenteet

muut lyhenteet:

♂ = koiras, ♀ = naaras, ♀-puk. = naaraspuikkuinen, m = muuttava, p = paikallinen/lepäilijä, kiert = kiertelijä, r = rengastettu, a = parvi (5a = viisi parvea, a5 = viiden parvi), yks. = yksilöä, juv = nuori, subad = esiaikuinen, ad = vanha, jp = juhlapukuinen, tp = talvipukuinen, va = vaalea, tu = tumma, sp = laji, ^{1kv} jne. = ikä kalenterivuosisissa (^{1kv} = samana vuonna syntynyt, ^{2kv} = edellisenä vuotena syntynyt eli 1-vuotias jne.), ä = äännelevä, Ä = laulava tai soidinäännelevä, IP = määrittämätön iso petolintu, PP = määrittämätön pieni petolintu, P = määrittämätön petolintu, VL = määrittämätön sorsalintu, IK = määrittämätön iso kahlaaja, KK = määrittämätön keskikokoinen kahlaaja, PK = määrittämätön pieni kahlaaja.

kuntalyhenteet:

Eno = Eno	Ilo = Ilomantsi	Joe = Joensuu	Juu = Juuka	Kes = Kesälahti	Kii = Kiihtelysvaara
Kit = Kitee	Kon = Kontiolahti	Lie = Lieksa	Lip = Liperi	Nur = Nurmes	Out = Outokumpu
Pol = Polvijärvi	Pyh = Pyhäselkä	Rää = Rääkkylä	Toh = Tohmajärvi	Tuu = Tuupovaara	Val = Valtimo
Vär = Värsilä					

nimilyhenteet:

AH = Antti Hämäläinen	HPö = Heikki Pönkkä	JuA = Jussi Aho	PL = Paavo Liimatta
AJ = Aimo Jukkara	HR = Hannu Räsänen	JV = Juha Valtanen	PM = Pertti Mähönen
AK = Ari Kokkonen	IN = Ismo Nousiainen	JVe = Jari Vesterinen	PMa = Petri Martikainen
AL = Ari Latja	JA = Jorma Auvinen	KJ = Kari Jaskanen	PP = Petri Palviainen
AM = Antti Marjokorpi	JaV = Jani Varis	KK = Kimmo Koskela	PS = Pekka Sten
AP = Ari Parviainen	JH = Jukka Heikkinen	KLe = Kalervo Leppänen	PT = Pertti Tolvanen
AS = Andreas Siivonen	JHa = Jari Halonen	KLi = Kari Lindblom	PZ = Pentti Zetterberg
AsP = Asko Paananen	JHy = Juhani Hyttinen	KLv = Kalle Leivo	RL = Reima Louhelainen
AT = Ari Tanskanen	JJ = Juha Juutinen	KM = Kimmo Martiskainen	RLP = Riitta-Liisa Pankakoski
AuP = Auli Patjas	JK = Jouni Koskela	KN = Kimmo Nevalainen	RR = Raija Ronkainen
AV = Antti Vänskä	JKo = Jari Kontiokorpi	KNu = Keijo Nuutinen	RT = Risto Tiilikainen
EK = Eero Korkee	JL = Jouni Lehtoranta	KR = Kauko Rouhiainen	SH = Suvi Hämäläinen
EL = Esko Lappi	JLe = Jani Lemmetyinen	KV = Kari Varonen	SK = Sami Korhonen
EV = Esko Veijalainen	JM = Juha Miettinen	LL = Lasse Lax	TA = Terhi Armanto
HH = Hannu Huuskonen	JMa = Jukka Matero	LV = Lassi Vänskä	TE = Tuomo Eronen
HHö = Harri Hölttä	JMr = Juhani Mauranen	MH = Markku Halonen	TI = Tuomas Immonen
HKi = Hannu Kivivuori	JO = Juha Ovaskainen	MHu = Markku Huttunen	TK = Timo Karkainen
HKn = Harri Konturi	JP = Jouni Pursiainen	MK = Matti Kapanen	TN = Toni Nevalainen
HKo = Harri Kontkanen	JR = Jouko Räsänen	MKe = Matti Ketola	TP = Tuomas Perkiö
HKr = Harri Kirjavainen	JRi = Jorma Riikonen	ML = Mauri Leivo	TT = Tuomo Toivanen
HKä = Harri Kämäräinen	JRu = Jarkko Ruttila	MP = Matti Piironen	UP = Urho Paakkunainen
HL = Hannu Lehtoranta	JRy = Juhani Ryytänen	MR = Matti Riikonen	VH = Veli Hassinen
HLv = Heljä Leivo	JS = Jarno Sormunen	MT = Markku Tolvanen	VJ = Vesa Jouhki
HM = Heino Mertanen	JSa = Johanna Saarenmäki	OG = Olli Günther	VK = Veikko Korhonen
HPi = Hannu Piironen	JSu = Juha Suomalainen	PF = Philippe Fayt	VM = Veikko Makkonen
HPä = Harto Päivinen	JT = Jouko Tiussa	PH = Petri Hottola	VMS = Veli-Matti Sorvari